

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
*Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar*

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

**A Mediáció Funkciói – A Hatékony
Konfliktuskezelés Jövője?**

Kézirat lezárásának dátuma:

2024/12/11

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	2
1. Bevezetés.....	3
1.1 Az alternatív vitarendezés, a választottbíráskodás	4
1.2 A mediáció definiálására tett kísérletek összevetése	5
2. A közvetítés jellemzői a bírósági úthoz képest	9
2.1 Előkérdések.....	9
2.2 A közvetítés előnyei	10
2.3 A közvetítés lehetséges hátrányai.....	14
3. Bíróságon kívüli és bírósági közvetítés	17
3.1 A bíróságon kívüli közvetítés.....	18
3.2 Bírósági közvetítés	19
3.3 Az altípusok összevetésének konklúziója	22
4. A közvetítés jogi szabályozása	23
4.1 Kitekintés az Európai Unió szabályozás irányába: a Mediációs Irányelv.....	23
4.2 A közvetítés magyarországi jogszabályi környezete	24
4.3 A kötelező közvetítés szabályozása	26
4.4 Nemzetközi kitekintés: a közvetítés törökországi szabályozása.....	28
5. Miért szükséges a mediáció ismertségének növelése?	32
5.1 A mediációs ismertsége Magyarországon	33
5.2 A mediáció fellendítésének eszközei.....	36
6. Összegzés, konklúzió	39
7. Irodalomjegyzék	41
7.1 Szakirodalmi források	41
7.2 Jogszabályok	46
7.3 Egyéb források.....	46
8. Függelék: a mediáció magyarországi ismertségére vonatkozó kérdőív szövege.....	49

A dolgozat szerzőjeként nyilatkozom, hogy a dolgozat tartalmát illetően a dolgozat elkészítéséhez mesterséges intelligenciát nem használtam.

“Mediation is an invitation for open conversation, frustration de-escalation, and exchange of information, which, in summation, removes any justification for litigation.”¹

1. Bevezetés

A mediáció, azaz a közvetítés, mint intézmény, egyáltalán nem új jelenség, mégis annak érződhet. Az elmúlt évtizedekben többször fedezték fel újra és újra mind a szakirodalomban, mind törvényalkotói oldalról. Az alternatív vitarendezés egyik fajtája, mely számos előnnyel bír, mégis, összehasonlítva például a szintén alternatív vitarendezéshez tartozó választottbíráskodással, alig hallunk róla.

Összevetve a peres eljárásokkal rengeteg előnnyel bír, nem csak racionális megfontolások, hanem szociológiai, pszichológiai szempontokból is. Sokoldalú intézményről van szó, amely a vita több szakaszában is alkalmazható, mivel bírósági és bíróságon kívüli válfaja is létezik. Nemzetközi szinten is gyorsan fejlődik, az Európai Unió szabályozása előrehaladott, a magyar jogalkotás is integrálta a közvetítést.

Hipotézisem szerint bár a mediáció rengeteg előnnyel bír, illetve a jogszabályi háttér is adott ahhoz, hogy a mediáció a hatékony konfliktuskezelés jövője legyen - különösen a polgári jogviták területén – az eljárás mégsem tudta még elfoglalni jól megérdemelt helyét, ez pedig tükröződik társadalmi ismertségében és a közvetítői ügyszámokban is. A gyakorlat fellendítése érdekében tett javaslatok megfogalmazásához górcső alá kell venni a rendszer hiányosságait és máshol már hatékonyan működő megoldások hazai alkalmazhatóságát vizsgálni. Ezekre alapítva a tanulmány célja feltárni, hogy a mediációban mennyi potenciál rejlik.

A kutatás a releváns törvényszövegeken túl főképpen magyar, illetve idegen nyelvű szakirodalom feldolgozásának, funkcionális értelmezésének módszertanán alapszik. Emellett a tanulmány részét képezi egy saját készítésű kérdőíves felmérés is, amely a mediáció társadalmi ismertségének felmérését tűzte ki célul. A kérdőív szövege a Függelékbe illesztett linken keresztül érhető el.

¹ Bojack Horseman sorozat, INT. Sub epizód

Ezen forrásokra építve először az alternatív vitarendezés, mint gyűjtőfogalom kerül röviden ismertetésre, a mediáció rendszerbeli elhelyezése érdekében. A mediáció definíciós elemeinek meghatározása után az eljárást a bírósági perrel vetjük össze, hangsúlyozva a releváns eltéréseket. A bírósági és a bíróságon kívüli közvetítés rendszerbeli elhatárolását követően az EU-s és magyar szabályozás alapjait tárgyaljuk, törökországi kitekintéssel színesítve. Mindezek fényében a tanulmány feltérképezi a mediáció ismertségének jelenlegi helyzetét, valamint elemzi annak népszerűsítésére szolgáló potenciális stratégiákat. Végül a tanulmány összefoglalóan értékeli a bemutatottakat.

1.1 Az alternatív vitarendezés, a választottbíráskodás

Amikor egy jogvitára gondolunk, rögtön a bíróság, a pereskedés jut az emberek eszébe, ennek ellenére az alternatív módszerek elterjedőben vannak. Alternatív vitarendezésnek (AVR) számít az állam jogrendjén belüli vitarendezés minden olyan módja és formája, amely eltér a rendes bíróságok szokásos ítélkezési formáitól.² Úgy is fogalmazhatunk, hogy az AVR, annak altípusai az érintett felek közötti viták pereskedés nélküli rendezésének módszerei.³ Tehát alternatív a vitarendezés a szónak abban az értelemben, hogy funkciójában a klasszikus bírósági pereket kiegészíti, támogatja, néhol helyettesíti, de semmi esetre sem cseréli le. Az AVR-be rengeteg különböző vitarendezési típus tartozik, a legismertebbek a mediáció, a választottbíráskodás, facilitáció és a békéltetés. A típusok és az azokban alkalmazott technikák a viták rendezése során keveredhetnek,⁴ a gyakorlatban megjelenő sokféleséget rengetegféleképpen lehetne kategorizálni. Az, hogy melyik típust érdemes alkalmazni, attól függ, hogy a konfliktus milyen fázisában van.⁵

Ma a legnépszerűbb alternatív vitarendezési módszer a választottbíráskodás, amely a mediációs és a rendes bírósági út között helyezkedik el.⁶ Választottbíráskodás esetén a felek abban állapodnak meg, hogy jogvitájukat nem egy rendes bíróság fogja eldönteni, hanem a döntést az általuk kijelölt választottbírárságra bízzák.⁷ A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (Vbt.) 3. § (1) bekezdésének 1. pontja szerint: *„választottbíráskodás: kereskedelmi jogviszonyokban felmerült jogvitáknak állami bírósági peres eljárás helyett a felek által*

² Woodman (2005) 6.

³ Eiholzer (1998) 10.

⁴ Gyengéné Nagy (2009) 11.

⁵ Gyengéné Nagy (2009) 21.

⁶ Lovas-Herczog, (2019) 9.3

⁷ Lovas-Herczog (2019) 9.3

választott eljárásban történő eldöntése, akár eseti, akár állandó választottbírói intézmény folytatja le az eljárást". Ily módon jogviták széles köre dönthető el, azonban a törvény kizárja fogyasztói szerződésből eredő jogvita esetén, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény Hetedik Részében szabályozott különleges eljárásokban és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény hatálya alá tartozó eljárásokban elintézendő ügyekben a választottbíráskodás alkalmazását.⁸ A választottbíráskodás folyamata, ellentétben a rendes bírósági eljárással, rendkívüli módon egyéniesíthető, a felek majdnem mindent a saját ízlésükre alakíthatnak, a választottbírók személyének kijelölésétől az alkalmazandó jog megválasztásáig. Azonban a keretek kijelölése és az eljárás megindulása után a feleknek nincsen kontrolljuk az ügy felett.

Fontos különbség tehát a mediáció és a választottbíráskodás között, hogy amíg mediációban a semleges harmadik fél (mediátor) csak közreműködik a vita megoldásában, de a döntés a felek kezében marad, addig választottbíráskodás esetén a választottbíró(k) fogják meghozni a felekre kötelező erejű döntést. Éppen ez demokratikus jelleg teszi egyedivé a mediációt, ebben rejlenek az erősségei, mint intézményesített vitamegoldási forma.⁹

1.2 A mediáció definiálására tett kísérletek összevetése

Legtágabb értelemben véve a mediáció, avagy közvetítés nem más, mint egy semleges harmadik személy bevonásával folytatott konfliktuskezelési módszer, amelyben a felek megállapodása a cél. A mediáció szó a latin „mediare” (közbenjárás) és „medius” (közép, középen) szavakból ered.¹⁰ A mediáció nem csak a jogban, jogi vitákban hanem egyéb területen is effektíven használható, például nemzetközi konfliktusok esetén.¹¹ Jelen dolgozatban azonban csak a mediáció jogi alkalmazására fókuszálunk, mellyel kapcsolatban már tisztázásra került, hogy a mediáció az alternatív vitarendezés egyik formája. A közvetítésnek nincs elfogadott, általános érvényű definíciója, azonban a mediáció fogalmának meghatározására több kísérlet is született, mind a jogalkotásban, mind a szakirodalomban: a legteljesebb képet ezek összeolvasásával kaphatjuk. Ezen kívül egy kérdőíves felmérés eredményein keresztül¹² betekintést kaphatunk abba, hogy ma, 2024-ben, mely definíciós elemeket társítja a mediációhoz a magyar emberek.

⁸ Vbt. 1.§ (3)

⁹ Rúzs Molnár (2017) 263.

¹⁰ Işik, (2016) 56-57.

¹¹ Erhan (2019) 5.

¹² a kérdőív teljes szövegét és elérhetőségét lásd.: Függelék

A szakirodalomban sokszor nem is tesznek kísérletet a mediáció egy mondatos definiálásra, hanem főbb jellemvonásai ismertetésével körvonalazzák a jogintézményt.¹³ A mediációs eljárás lényegét tekintve egy konszenzusos folyamat, egy olyan facilitált tárgyalás, melyben a felek megtartják az eredmény feletti kontrollt, de átengedik a folyamat irányítását egy harmadik félnek.¹⁴ Ezt a harmadik fél a mediátor, avagy a közvetítő, aki a vitás felektől független, semleges személy. A mediátor kötelező érvényű döntést nem hozhat a felek között vitában.¹⁵ A mediációnak az a végső célja, hogy a felek között olyan megállapodás szülessen, melynek nincsenek vesztesei, hanem azzal mindkét fél elégedett.¹⁶

A jogalkotásban törekedtek ennél konkrétabb definíció megalkotására. Az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK (2008. május 21.) a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló irányelve, azaz a Mediációs Irányelv szerint „„Közvetítés”: olyan strukturált eljárás – függetlenül megnevezésétől vagy az arra való hivatkozástól –, amelyben egy jogvitában részt vevő két vagy több fél önkéntes alapon, közvetítő segítségével maga kíséri meg vitájának megállapodással történő rendezését. Ezt az eljárást a felek kezdeményezhetik, vagy bíróság javasolhatja vagy rendelheti el, vagy egy tagállam joga írhatja elő. A közvetítés magában foglalja továbbá a kérdéses jogvitára vonatkozó bármely bírósági eljárásért nem felelős bíró által végzett közvetítést. Nem foglalja magában a jogvitára vonatkozó bírósági eljárás folyamán a megkeresett bíróság vagy bíró részéről a kérdéses jogvita rendezésére tett kísérleteket.”¹⁷ Az irányelv egy tág definíciót alkot, amely csak a mediáció legalapvetőbb pilléreit tartalmazza, azonban ez szükséges is volt, hiszen a tagállamok között sok mediációval kapcsolatos részkérdésben nincs egyetértés például, hogy egy bíróságon kívüli, pert megelőző, azt helyettesítő közvetítői törvény rendelkezései automatikusan alkalmazhatók-e a bírósági eljárás során igénybe vett közvetítői eljárásra, vagy arra teljesen külön szabályokat kell alkotni.¹⁸

Magyarországon a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény szerint „A közvetítés e törvény alapján lefolytatott olyan sajátos permegelőző vagy bírósági, illetve hatósági eljárás

¹³ lásd. pl.: Lovas-Herczog (2019) 2.1

¹⁴ Eörsi & Ábrahám (2003) 28.

¹⁵ Goss (1995) 7.

¹⁶ Eörsi & Ábrahám (2003) 44. – természetesen cél, hogy a felek között megállapodás szülessen, azonban ahogyan az később kifejtésre kerül, a mediáció megállapodás hiányában is lehet sikeres

¹⁷ 2008/52/EK irányelv 3. cikk a) pont

¹⁸ Gyengéné Nagy M. (2012) n.o

befejezését elősegítő, egyeztető, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett, harmadik személy (a továbbiakban: közvetítő) bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozásának elősegítése."¹⁹ Ebből látható, hogy a magyar jog bár természetesen átültette a Mediációs Irányelvet, de nem vette át az Európai Unió definíciót, hanem sajátot alkotott. Nem okoz problémát, hogy tagállamok különböző megközelítéseket alkalmaztak, mivel a definíciók közötti kisebb eltérések természetesek, hiszen minden jogszabálynak sajátos célja, hatásköre vagy címzettje van.²⁰ A magyar definíció a jellemvonások felsorolása helyett – például kihagyva a közvetítés önkéntes jellegét – inkább egy célorientált megközelítést alkalmaz.

A dolgozat során kitekintünk a Törökország közvetítői rendszere felé, így szükséges a török közvetítői törvény definícióját is ide emelnünk. Ez alapján „*a mediáció a viták rendezésére alkalmazott olyan módszer, amely szisztematikus technikákat alkalmaz, önkéntes alapon és egy pártatlan és független, szakképzett harmadik személy részvételével történik, és amely során a felek egyeztetés és tárgyalás céljából találkoznak, illetve a felek között kommunikációs folyamat alakul ki annak érdekében, hogy a felek megértsék egymást, és így képesek legyenek saját megoldásaikat kidolgozni.*”²¹ Ahogyan később kifejtésre kerül, a török mediációs törekvésekre is nagy hatást gyakorolt az Európai Unió iránymutatása, ez tükröződik a török definícióban is. Azonban hasonlóan a magyar megközelítéshez, itt is a definíció részét képezi a cél meghatározása.

¹⁹ Kvtv. 2. §

²⁰ European Commission for the Efficiency of Justice. (2019). European Handbook for Mediation Lawmaking (CEPEJ(2019)9)

²¹ Law on Mediation in Civil Disputes No 6325., Article 2, point b)– angolról fordítva

[illegible]

1. ábra (forrás: saját készítésű kérdőív)

válaszokban a visszatérő kifejezések szerepelt a két fél közöttiség, a harmadik személy bevonása és a vita avagy konfliktus valamilyen formában való megjelenése. Az összes válasz felhőábrában való összesítése az 1. ábrán látható.

Látható, hogy az emberek bár az alapvető építőköveket tudják azonosítani, mégis mindenki mást tart fontosnak a definíció részévé tenni. Ugyanígy, a jogalkotásban sincs egy nemzetközileg egységes, elfogadott terminológia. EU tagállami szinten is többféle megközelítése van a mediáció definiálásának, nincs olyan egységes közvetítés-definíció, amely minden nemzeti jogszabályban megjelenne.²² Összefoglalva a mediáció lényegét abban látom, hogy egy önkéntes eljárásban a felek maguk kísérelhetik meg a köztük fennálló vita megoldását egy mediátor, mint harmadik, semleges személy bevonásával.

Ugyan a különböző megfogalmazások közötti eltérések vezethetnek elméleti vitákhoz, de a gyakorlatban nincs valódi jelentősége, hiszen ezek a különböző fogalommeghatározások többnyire a közvetítési eljárásra vonatkozó minimumkövetelményekre épülnek, és így viszonylag hasonlóak. Ez azt jelzi, hogy a folyamat jellegadó vonásait meglehetősen egyetértés övezi.²³ A következőkben néhány ilyen jellemző mélyebben is bemutatásra kerül.

²² European Commission for the Efficiency of Justice. (2019). European Handbook for Mediation Lawmaking (CEPEJ(2019)9)

²³ European Commission for the Efficiency of Justice. (2019). European Handbook for Mediation Lawmaking (CEPEJ(2019)9)

2. A közvetítés jellemzői a bírósági úthoz képest

Amikor felmerül egy vita, az általában hamar világossá válik, hogy azt valamilyen módon kezelni kell. A rendezés megfelelő útjának választása azonban már nehezebb feladat. Az alternatív vitarendezés típusaira, így a mediációra is igaz, hogy előnyeit akkor érzékeljük igazán, hogyha a mérleg másik oldalára a bírósági eljárást tesszük.²⁴ Ezért az alábbiakban a bírósági per és a mediáció jellemzőinek összevetésével kerül bemutatásra, hogy a feleknek mit érdemes figyelembe venniük, amikor döntenek arról milyen vitarendezési módot válasszanak.

2.1 Előkérdések

Mindenekelőtt le kell szögezni, hogy vannak kizárt ügýtípusok, amikben mediáció nem folytatható, azt a törvény kizárja: a közvetítő ezekben a pertípusokban érvényesíthető igények tárgyában nem fogadhat el felkérést.²⁵ Így például gondnoksági perekben, az örökbefogadás felbontása iránti perekben, végrehajtási perekben nincs helye mediációnak.²⁶ Természetesen nincs akadálya annak, hogy a felek járulékos kérdésekben közvetítőhöz forduljanak. Emellett vannak olyan élethelyzetek, amikor ugyan törvény nem tiltja kifejezetten a közvetítés lefolytatását, azonban a gyakorlatban a közvetítést nem javasolják. Ilyen például ha a felek számára az együttműködés helyett az igazságszolgáltatás fontos, vagy családon belüli erőszakról, zaklatásról van szó.²⁷

Az egyik legfontosabb előfeltétele a közvetítésnek, hogy a felek elhatározásán alapuljon, mivel -ahogyan a mediáció különböző definícióból is kitűnt- önkéntességen alapuló eljárásról van szó. Tehát ha az egyik, vagy akár mindkét félben nem tud megszületni az erre vonatkozó elhatározás, közvetítői eljárás nem indítható. Az önkéntes kezdeményezés összefüggésben áll azzal, hogy maga a vita milyen intenzitású, a felek viszonya mennyire romlott meg ennek következtében: ha már végképpen ellenséggként tekintenek egymásra, a közvetítés nem a megfelelő és nem is reális konfliktuskezelési mód.²⁸ Fontos, hogy a konfliktust gyökereként funkcionáló probléma, ha az nem is jogi természetű, de jól körülhatárolható legyen, mert csak ekkor folytatható le konstruktívan a közvetítés.²⁹ Kifejezetten javasolt a közvetítés igénybevétele, ha a felek között tartós kapcsolat áll fenn, hiszen ez motiválja őket a hosszútávú

²⁴ Selnicean (2024) 16.

²⁵ Kvtv. 1. § (3)

²⁶ Kvtv. 1. § (3)

²⁷ Dobáné (2017) 8.

²⁸ Pázmándi (2020) 116.

²⁹ Pázmándi (2020) 122.

megoldások megtalálásában. Érdemes figyelembe venni a konfliktuskezelési módokkal kapcsolatban felmerülő különböző költségeket is. Illetve természetesen a feleknek meg kell fontolniuk, hogy mit szeretnének észszerűen elérni, mit ítélt meg egy bíróság és mi várható egy közvetítői eljárás végén.

Ideális esetben a felek a felsorolt szempontokat mérlegelik és ezután döntenek arról, hogy konfliktusokhoz melyik vitarendezési eljárás illik.

2.2 A közvetítés előnyei

- Függetlenség, pártatlanság, semlegesség

A felek akár bírósági, akár közvetítői útra lépnek, az bizonyos, hogy egy független, pártatlan, semleges harmadik féllel fognak találkozni.

Ugyanis ahogyan egy bíróra, úgy egy közvetítőre is vonatkoznak a függetlenség, pártatlanság, semlegesség követelményei. A bírókhoz hasonlóan a közvetítőnek sem fűződik érdeke az ügy kimeneteléhez és soha nem foglalhat állást egyik fél mellett sem, hiszen az a másik félben bizalomvesztéssel járhat.³⁰ Azonban mivel a közvetítés során a cél a felek közötti párbeszéd fellendítése, egy jó közvetítő a folyamat előrehaladtával egyre jobban visszavonul a háttérbe, míg a bíróra akár végig központi szerep hárulhat.³¹

Meg kell említeni, hogy a mediációnak létezik segítő és kiértékelő típusa is.³² A segítő megközelítés nem beavatkozó jellegű, azaz a felek kommunikációjára helyezi a hangsúlyt, saját meglátásait nem osztja meg. Ezzel szemben kiértékelő mediációnál a mediátor nyújthat támpontokat a feleknek, szakmai ismereteit megoszthatja velük, akár konkrét javaslatokat is tehet.³³ Ám természetesen ekkor sem veheti át az irányítást vagy hozhat döntést a felek helyett. Bár a kiértékelő megközelítésnek lehetnek előnyei, hiszen adott esetben egy szakmai tekintély józanító meglátásai jó irányba is terelhetik a konfliktust, mégis sok kritika éri ezt az irányzatot. A szakirodalomban általánosságban inkább a segítő mediációt részesítik előnyben, mivel a mediátortól érkező bármiféle értékeléssel a függetlenségét látják veszélyeztetve.

- Jövő-orientáltság

³⁰ Rúzs Molnár (2017) 264.

³¹ Nagypál (2011) 48.

³² Strasser és Randolph (2008) 81.

³³ Németh (2017) 22.

Egy konfliktusnak a bírósági szakaszában a múlt a meghatározó, a már megtörtént tényekre irányul minden bizonyítás. A felek versengenek egymással azért, hogy meggyőzzék a bírót arról, hogy az adott múltbéli esemény valóban úgy zajlott le, ahogyan ők azt lefestik. A bírósági eljárás ezért technikai jellegű, amiben nincs helye érzelmeknek.³⁴ A közvetítés ezzel szemben a jövőre fókuszál. Nem azt kutatja, hogy ki volt a hibás, hanem arra ösztönzi a feleket, hogy rendezzék viszonyukat, találjanak egy olyan megoldást, amivel hosszútávon együtt tudnak majd élni. Nagypál Szabolcs illusztrációját használva, egy konfliktus esetén a párbeszéd az, ami hidat épít a felek között, és a közvetítés teremti meg a hídépítés feltételeit és környezetét.³⁵ A jó és jól feltett kérdések nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy valódi párbeszéd alakulhasson ki.

- Titkosság

Őszinte és nyugodt kommunikáció csak bizalmas légkörben tud kibontakozni. A titoktartás, mint a közvetítés egyik alapelve, nagyban hozzájárul ehhez.³⁶ A közvetítőt - ha törvény másként nem rendelkezik - titoktartási kötelezettség terheli minden olyan tényt és adatot illetően, amelyről a közvetítői tevékenységével összefüggésben szerzett tudomást.³⁷ Bár a Kvtv. tartalmaz konkrét kivételeket a titoktartási szabály alól, de európai szinten elfogadott, hogy a közvetítő fizikai vagy pszichológiai integritásának védelméhez vagy bűncselekmény megelőzéséhez szükséges információk nem tartoznak a titoktartási kötelezettség hatálya alá.³⁸ A titoktartási kötelezettség nem ér véget a közvetítői tevékenységének megszűnésével sem. Továbbá a jogvitával érintett ügyben lefolytatott közvetítői eljárásban eljáró közvetítő a perben a tanúvallomást megtagadhatja.³⁹ Emellett a felek egymással titoktartási megállapodást köthetnek a mediáción elhangzottakkal kapcsolatban, ezzel biztosítva, hogy a mediációs ülésen elhangzottakat semmiképpen ne használhassák fel később. A közvetítés bizalmas jellege arra ösztönözheti a feleket, hogy nyíltabban beszéljenek, és hamarabb kiderüljenek a viták valódi okai, ezzel közelebb kerülve a megoldáshoz is.⁴⁰

³⁴ Kertész (2010) 72.

³⁵ Nagypál (2011) 43.

³⁶ Nagypál (2011) 48.

³⁷ Kvtv. 26. § (1)

³⁸ European Commission for the Efficiency of Justice. (2019). European Handbook for Mediation Lawmaking (CEPEJ(2019)9)

³⁹ Pp. 290. § (1) e) pont

⁴⁰ Şimşek, A.N., Av, & Bölten, K. (2015) 5.

- Eljárás zártsága

Ellentétben a bírósági eljárással, a közvetítésben az eljárás zártsága az alapszabály, az üléseken csak olyan személyek lehetnek jelen, akiknek jelenléte ellen egyik fél sem fejezte ki tiltakozását. A mediációs ülésekről jegyzőkönyv, illetve hangfelvétel nem készül. Ezen szabályok következtében a mediációs ülések egy olyan biztonságos helyé válnak, ahol a felek komfortosan érezhetik magukat és megoszthatják érzéseiket, igényeiket.⁴¹

- Felek egyenlő helyzete

Bár természetesen a bíróság előtt minden ember egyenlő és a bírói pártatlanság miatt senki sem indulhat kedvezőbb pozícióból, a peres feleknek figyelembe kell venniük, hogy a saját erőforrásaikban megjelenő különbségek nagyban befolyásolhatják a per kimenetelét. Sajnálatos valóság, hogy sokkal jobb eséllyel indul neki egy pernek egy jobb anyagi helyzettel rendelkező személy. A közvetítői eljárásban a mediátor aktívan törekszik arra az ülés alatt, hogy a felek egyenlő pozíciót élvezzenek.⁴² Továbbá a mediációs eljárás folyamán bár nem kizárt jogi képviselő részvétele, mégis nagyrészt a felekre hárul álláspontjuk képviselése. Ezzel szemben a bíróság előtt a többnyire az ügyvédeké a főszerep, akik képviseleti egyezkedés keretében kommunikálják egymás felé ügyfeleik igényeit. A probléma akkor merül fel, amikor az ügyvédek kompetitív tárgyaló felekké válnak, céljuk az lesz, hogy mindenképpen nyerjenek. Bár úgy tűnhet, hogy ez a hozzáállás az ügyfél érdekeinek szem előtt tartásának csúcsa, pedig valójában ez a vita elfajulásához és bár akár objektíve pozitív, de valójában nem kívánt eredményekhez vezethet.⁴³

- Az eljárás ideje

A közvetítői eljárás javára kell írni a gyorsaságot. Egy bírósági eljárás évekig is elhúzódhat, ezzel szemben a mediáció alapesetben négy hónapig tart.⁴⁴ Kötelező közvetítés esetén az alapvetés két hónap, de mindkét határidőtől megengedett az eltérés.⁴⁵

- Megállapodás a felek kölcsönös megelégedésére

⁴¹ Fővárosi Törvényszék Ügyfélcentrum, n.d.

⁴² Pázmándi (2020) 119.

⁴³ Strasser és Randolph (2008), 88.

⁴⁴ Kvtv. 35. § d) pont

⁴⁵ Pp. 124. § (2) c) pont és (3) bekezdés

Ámde bármennyig is tart, általában a feleknek megvan az elképzelése arról, hogy mit szeretnének elérni a vita végén. A bíróságon közel sincs arra garancia, hogy ezt meg is ítélik számukra – ha egyáltalán olyan természetű igényről van szó, melyről a bíróság rendelkezhet. Továbbá egyes esetekben a bírónak biztosított tág mérlegelési kör miatt még kiszámíthatatlanabbá válhat az eredmény. Amennyiben a vitás fél nem biztos abban, hogy a bíróság a javára döntene és az egyéb körülmények ezt lehetővé teszik, érdemes lehet a mediációt megfontolnia, mivel ott a döntés feletti kontrollt nem kell elengednie.⁴⁶ Mivel a mediációban az ügyfél válik a saját ügye urává, ezért képes döntései következményeit belátni és törekedni a hosszú távú konfliktusrendezésre.⁴⁷

- Rugalmasság, win-win szituáció

A bíróság, természetéből adódóan, kötött. Ezzel szemben a mediációs eljárásban a felek nagymértékben saját igényeiknek megfelelően alakíthatják az eljárást.⁴⁸ Bírósági eljárásban az ítélet tartalma is kötött: csak az ítéltető meg, ami a félnek az anyagi jogszabályok alapján, bizonyítottan jár. Elképzelhető, sőt gyakori, hogy a félnek bár joga lenne valamihez, azonban valódi szükségleteit az nem elégíti ki. Egy bírósági eljárás végén születendő döntéssel az egyik fél biztosan, de akár mindkettő elégedetlen. Az egyik fél egészen biztosan vesztes lesz, azonban a nyertes sem feltétlen kaphatja meg azt, amit igazán szeretett volna, hiszen az eljárás célja nem a konfliktus megoldása, hanem a jog szolgáltatása.⁴⁹ Ezzel ellentétben a mediációs eljárás kompromisszummal zárul. A közvetítésnek nem az a célja, hogy az egyik félnek igazat adjon, hanem hogy olyan megoldás alakuljon ki, amellyel mindkét fél elégedett.⁵⁰ Ennek eredményeképpen a felek közötti üzleti vagy személyes kapcsolat nem hogy nem romlik tovább, hanem esetlegesen javul is. Összegezve a egy per a „jogok és kötelességek” körül forog, a mediáció pedig az „igényekre és érdekekre” fókuszál.⁵¹

- Az állami igazságszolgáltatás tehermentesítése

⁴⁶ Eörsi & Ábrahám, (2003), 30.

⁴⁷ Eörsi & Ábrahám (2003), 44.

⁴⁸ Şimşek, A.N., Av, & Bölten, K. (2015) 4-5.

⁴⁹ Nagy (2011)

⁵⁰ Goss (1995) 7.

⁵¹ Strasser és Randolph (2008), 90.

Ahogy más alternatív vitarendezési módszereknek, úgy a mediációnak is nagy előnye, hogy az állami igazságszolgáltatást tehermentesíti.⁵² A bíróságok gyakran túlterheltek, így nem csoda, hogy a jogalkotó sokszor motiválni szeretné a vitás feleket a mediáció igénybevételére.⁵³ A nagy ügyszámok miatt elhúzódott perek nem csak a feleknek okoznak kellemetlenségeket, de sértik az Európai Emberi Jogi Egyezménybe foglalt perek ésszerű időn belüli befejezésének követelményét.⁵⁴ Nem csak humán erőforrások, de anyagi ráfordítások szempontjából is könnyítene az állami igazságszolgáltatáson, ha több ügy kerülne bírósági út helyett közvetítő elé, hiszen az igazságszolgáltatás, mint közfeladat, jelentős teher az államháztartásnak.⁵⁵

- Érzelmi előnyök

A mediáció rengeteg pozitív attribútummal bír, viszont nem csak a jogi szempontokból lehet előnyös az alkalmazása. Többek között lélektani okai is annak, hogy sokszor miért érdemesebb inkább a mediációt választani. Olyan konfliktusokban, melyek erősen érzelmi töltetűek, a felek könnyen képtelenné válhatnak arra, hogy egymással bármiféle párbeszédet folytassanak, és még inkább elképzelhetetlen lehet, hogy egymás szemszögéből próbálják meg látni a dolgokat.⁵⁶ A közvetítés során a közvetítő éppen ezt a helyzetet oldja fel azzal, hogy külső, képzett szakemberként segít a feleknek feléleszteni a köztük lévő kommunikációt.

A mediációban való részvétel hosszú távú hatást gyakorolhat nem csak a résztvevőkre, hanem rajtuk keresztül a széles közösségi, társadalmi viselkedési normákra, családi, kapcsolati és intézményes viselkedésre is.⁵⁷

2.3 A közvetítés lehetséges hátrányai

Természetesen mint mindennek, a mediációnak is lehetnek hátrányai, nem feltétlenül alkalmas minden típusú konfliktus kezelésére.

- Formalizáltság hiánya

Bár egyrészt előnyös, hogy az eljárás rugalmas és tud igazodni az ügy egyedi aspektusaihoz, másrészt a peres eljáráshoz kapcsolódó formalizált eljárási és bizonyítási szabályok a felek

⁵² Selnicean (2024) 16.

⁵³ Nagy (2011) 119-121

⁵⁴ Emberi Jogok Európai Egyezménye, 6. cikk

⁵⁵ Selnicean (2024) 16.

⁵⁶ Gyengéné Nagy M. (2009) 35.

⁵⁷ Lovas-Herczog (2019) bevezetés

védelmét segítik elő.⁵⁸ A bírósági eljárásban a jogszabályok szigorú betartása biztosítja az objektivitást és az igazságosságot, míg a mediáció során nagyobb a kockázata annak, hogy az eljárás során nem minden lényeges szempontot vesznek teljeskörűen figyelembe. Továbbá az egységes szabályok és eljárások hiánya néha következetlenné, véletlenszerűvé, kiszámíthatatlanná és megbízhatatlanná teheti a közvetítést.⁵⁹

- Végrehajtási kérdések

A közvetítői eljárás végén létrejövő megállapodás alapesetben az önkéntes teljesítés elmaradásának hiányában nem végrehajtható. Ha a felek a bírósági közvetítői eljárás során megállapodást kötnek, annak végrehajtóvá nyilvánítást kérvényezniük kell úgy, hogy azt a bírósághoz egyezségként történő jóváhagyás végett benyújthatják.⁶⁰ Ha az egyezség a jogszabályoknak megfelel, a bíróság a jóváhagyást meg fogja adni, ellenkező esetben a jóváhagyást meg fogja tagadni.⁶¹ Illetve ha a felek nem bírósági, hanem bíróságon kívüli közvetítésen vettek részt, az ott létrejövő megállapodás valószínűleg kevésbé lesz jogi jellegű, még kevésbé végrehajtható. Ugyan igaz, hogy mivel a felek maguk jutottak kompromisszumra, nagyobb belső motivációval fognak bírni az abban foglaltak betartására és későbbi együttműködésüknek is nagyobb a valószínűsége.⁶² Ha azonban ragaszkodnak jogi megoldásokhoz, akkor szerződéses viszonyokon keresztül is vállalhatnak egymással szemben kötelezettségeket.⁶³ Mégis a megállapodásuk végrehajthatóságának hiánya okkal szülhet bennük bizalmatlanságot.

- Jogorvoslat, megtámadhatóság hiánya

A felek megállapodásának az előfeltétele, hogy az abban foglaltakkal kölcsönösen elégedett legyenek a megkötés pillanatában. Azonban még ekkor is előfordulhatnak olyan helyzetek, hogy később bekövetkeznek olyan körülmények, vagy a feleknek olyan információ jut tudomására, melyek hatására egy bírósági per esetén jogorvoslathoz folyamodnának.⁶⁴

⁵⁸ Şimşek, A.N., Av, & Bölten, K. (2015) 5-6.

⁵⁹ Şimşek, A.N., Av, & Bölten, K. (2015) 5-6.

⁶⁰ Pp. 238. § (2)

⁶¹ Pp. 239. § (1)

⁶² Rúzs Molnár (2017) 270.

⁶³ Rúzs Molnár (2017) 271.

⁶⁴ Şimşek, A.N., Av, & Bölten, K. (2015) 5.

Azonban erre a közvetítői eljárásban nincs lehetőség. Továbbá ha megállapodásukat nem foglalták szerződésbe, a megtámadási és semmisségi okok alkalmazása is kérdésessé válhat.

A mediációnak tehát ugyanúgy lehetnek előnyei a hagyományos peres úthoz képest, ahogyan hátrányai is. Absztrakt szinten lehetetlen és nem is érdemes sorrendet felállítani nem csak a mediáció és a bírósági út, de bármely vitarendezési módszerek között, hiszen a gyakorlatban minden ügy egyedi. A vitás feleknek kell mérlegelniük, hogy számukra mi a legmegfelelőbb döntés. Az viszont, hogy a mediációt ennek során ma mennyire veszik valódi opcióként figyelembe, egy másik kérdéskör.

Vizsgált szempontok	Mediáció	Bírósági eljárás
Az eljárás megindulása	Önkéntes alapon indul meg	Alperesi pozícióban kötött
Független, semleges, pártatlan harmadik személy részvétele az eljárásban	Igen, a mediátor	Igen, a bíró
Az eljárás fókusza	Jövő-orientált, a lehetséges kompromisszumot tartja szem előtt	A múltban történt tények feltárása helyezkedik el a középpontban
Az eljárás titkossága	A mediátort titoktartási kötelezettség terheli	A bírót hagyományos értelemben nem terheli titoktartási kötelezettség
Az eljárás zártsága	A mediációs eljárás zárt, csak azok lehetnek jelen, akiknek jelenlétéhez a felek hozzájárultak	Alapvetően nyilvánosak a bírósági tárgyalások, azonban ettől van lehetőség eltérni
Felek egymáshoz viszonyított helyzete	A felek egyenlő pozíciót élveznek	A felek látszólag egyenlő pozíciót élveznek, de nagyobb szerephez juthatnak anyagi tényezők
Időtartam	Rövidebb, alapesetben 4 hónapig tarthat	Akár évekig is elhúzódhat

Az eljárás végeredménye	A felek megállapodást köthetnek, annak tartalmát szabadon alakíthatják ki	Kötelező erejű bírói döntés A feleknek nincs beleszólásuk annak tartalmába
Rugalmasság	A felek megállapodásukba bármilyen, akár nem jogi jellegű rendelkezéseket is foglalhatnak	Csak az anyagi jog által biztosított jogok és kötelességek állapíthatóak meg
A felek érzelmei	Az eljárás során a mediátor figyelmet fordít rá	Az ügy kimenetele tekintetében irrelevánsok
Formalizáltság	Kevésbé, a felek sok részletet maguk alakíthatnak ki	Erősen formalizált, ezáltal kiszámítható
Végrehajtás	A közvetítői megállapodások önmagában nem végrehajthatóak	A bíróság határozatai végrehajthatóak
Jogorvoslat	Nincs rá lehetőség	Van rá lehetőség

1. táblázat (forrás: saját szerkesztés)

3. Bíróságon kívüli és bírósági közvetítés

A mediációnak alapvetően három fajtájával találkozhatunk a gyakorlatban.⁶⁵ Ugyan a hagyományos értelemben vett mediáció a bíróság falain kívül történik (out of court mediation), emellett létezik a mediációnak bírósági válfaja is, mely bírósághoz kapcsolt (court-annexed mediation) és bírósági közvetítésből (judicial mediation) áll.⁶⁶ Bár mindegyik a mediáció alapvető eszköztárán és megközelítéseinek alapul, mégis, ezek az altípusok kardinális kérdésekben térnek el egymástól. A bíróságtól teljesen független mediációt magán közvetítésnek is nevezik, ebben az esetben perre nem is feltétlen kerül sor. A bírósághoz kapcsolt fajtában a bíróság kezdeményezi ugyan a folyamatot, de ahhoz más módon nem kapcsolódik. A bírósági közvetítésben a bírósággal szoros kapcsolat áll fenn. Ezeknek altípusoknak a funkciója eltérő és más-más helyzetek kezelésére alkalmasak.

⁶⁵ Hopt, K. J., & Steffek, F. (szerk). (2012)

⁶⁶ Andódi (2020) 342., Gyengéné (2014) n.o

3.1 A bíróságon kívüli közvetítés

Bíróságon kívüli közvetítésben bárki részt vehet, aki úgy érzi, a másik féllel fennálló problémájának megoldásához külső segítségre van szüksége. Megkötés viszont, hogy bíróságon kívüli közvetítést csak olyan személy végezhet, aki szerepel az Igazságügyi Minisztérium Közvetítői Listáján.⁶⁷ Ennek egyik előfeltétele a közvetítői szakmai képzést elvégzése, azonban nem szükséges jogi előképzettség.⁶⁸ Egy ilyen képzés több százezer forint, azonban pár nap alatt elvégezhető,⁶⁹ az ott megszerzett a tanúsítvánnyal lehet jelentkezni az Igazságügyi Minisztérium Közvetítői Listájára. Miután a felekben megszületett az elhatározás, hogy konfliktusukat megpróbálják közvetítés útján rendezni, erről a listáról bárkit felkérhetnek közvetítőnek, aki nekik szimpatikus: az ülések tarifáiról könnyen lehet tájékozódni az interneten.⁷⁰ A választott közvetítő felkérést kezdeményezhetik írásban vagy elektronikus levélben.⁷¹ A felkérés maga fontos indikátora az eljárás önkéntességének. Ha összeférhetetlenségi ok nem áll fenn, a közvetítő a felkérést elfogadhatja és kezdetét veheti a mediációs folyamat.⁷²

A bíróságon kívüli mediációra jellemzően a per előtt, avagy helyett kerül sor, általában a bírósághoz való fordulás előtti „utolsó békés kísérletként” kezdeményezik.⁷³ Funkciója tehát a per elkerülése a közös megegyezés útján.⁷⁴ Természetesen annak sincs akadálya, hogy a felek egy már bíróság előtt lévő vitás ügyet próbáljanak meg megoldani bíróságon kívüli közvetítéssel. Mivel a bíróságon kívüli mediáció egy önálló intézmény, egy szabadpiaci üzletág, az ülései vagy az ott kötött megállapodás nem befolyásolják közvetlenül a folyamatban lévő pert, annak kimenetelét.

A közvetítés ezen altípusa kötetlen és mindig kizárólag a felek közös elhatározásán alapulhat, kötelező alfaja nincs. Természetesen az üléseknek a gyakorlatban vannak előre meghatározott keretei, de ezeket nem a Kvtv. szabályozza ezeket, mivel az csak az eljárás lefolytatásának

⁶⁷ Az Igazságügyi Minisztérium Közvetítői Listája mindenki számára nyilvánosan elérhető:

<https://inyr.im.gov.hu/>

⁶⁸ A feltételeket a Kvtv. 5. § határozza meg

⁶⁹ Képzésünk Felépítése — Dr. Fellegi, Vajna & Winkler, <https://www.mediatoroktatas.hu/kepzesunkfelepitesi>

⁷⁰ A közvetítő díjazására a Kvtv. 27. § (1), (2) bekezdése irányadó

⁷¹ Kvtv. 23. § (1)

⁷² Kvtv. 24. § (2), 28. § (1)

⁷³ Paulini (2020) 202-204.

⁷⁴ Gyengéné (2014) n.o

generálklauzuláit jelöli ki, részletes eljárási szabályokat nem tartalmaz.⁷⁵ Ennek oka, hogy a jogalkotó a felekre és az eljáró közvetítőre akarta hagyni, hogy az eljárás kereteit kitölthessék saját szabályaikkal, ezzel is lehetőséget adva nekik, hogy az eljárást a saját igényeikre szabhassák.⁷⁶ Általában azonban a közvetítés folyamata öt szakaszban valósul meg. A bemutatkozás, bevezetés után a felek teret kapnak arra, hogy megszakítatlanul előadhassák saját nézőpontjukat. Ezt követően bontakozhat ki a valódi párbeszéd, amely során az együttműködésre koncentrálnak. Ha ez sikeres, sor kerülhet a megállapodásra. Végül lehetőség van utókövetésre is, melynél a felek megállapodás melletti elköteleződését, annak végrehajtását ellenőrzik.⁷⁷

Az ülések egyik célja és üdvös eredménye, ha a felek megállapodást kötnek egymással a mediációs folyamat végén. Ahogyan az már az előnyök között említésre került, a létrejövő megegyezés eltérő jogokat és kötelezettségeket is megállapíthat azoktól, amelyek a feleket egy bírósági eljárás során egyébként megilletnék.⁷⁸

Ugyanis a bíróságon kívüli közvetítésben nincsenek szabályok arra nézve, hogy egy megállapodás mit tartalmazhat, az igazodhat a felek szituációjához és igényeihez. A megállapodás nem lesz államilag kikényszeríthető, végrehajtható, azonban a felek így is motiváltak lesznek az abban foglaltak teljesítésére, hiszen azt maguk alakították ki.

3.2 Bírósági közvetítés

Bírósági közvetítésre akkor kerülhet sor, ha felek a vitájukkal kapcsolatban a bíróságot már megkeresték, azonban a felek önállóan vagy a bíró javaslatára úgy döntenek, hogy megkísérlik a közvetítést. A közvetítés bírósági altípusban a közvetítést a bírósággal együttműködő mediációs szervezetek, ezen szervezetek alkalmazásában álló mediátorok, vagy olyan bírósági alkalmazottak, bírók végzik, akik részesültek közvetítői képzésben.⁷⁹ Itt a felek nemcsak a pert megelőzően, hanem a peres eljárás megindításakor, illetve a per folyamán, sőt később a pert követően, bizonyos esetekben a végrehajtási szakban is igénybe vehetik a közvetítést.

⁷⁵ Kvtv. 32. §

⁷⁶ Kvtv. Új Jogtár indoklás

⁷⁷ Nagypál (2011) 11.-13.

⁷⁸ 2002. évi LV. törvény - a közvetítői tevékenységről: Új Jogtár indoklás

⁷⁹ Gyengéné (2014) n.o

A mediáció bírósági ága kötöttebb a bíróságon kívüli típusnál. Maga a bírósági mediáció koncepciója elsősorban érdekes lehet, hiszen egészen eddig azt hangsúlyoztuk, hogy a mediáció egy alternatív vitarendezési mód, sokszor a bírósági út helyettesítője. Mégis, a bíróság és a mediáció fogalmai csak látszólag állnak ellentétben egymással, a valóságban létezhetnek egymás mellett, egymást kiegészítve.⁸⁰ Az új polgári perrendtartás megalkotásának munkafolyamata alatt külön munkabizottság foglalkozott azzal, hogy a mediáció és a polgári per viszonyrendszerének, kölcsönhatásának szabályrendszerét kidolgozza.⁸¹ A bírósági mediáció belül két altípus létezik, a bírósághoz kapcsolt, illetve a bírósági közvetítés. A bírósághoz kapcsolt közvetítés esetén a mediátor személyét a bíró jelöli ki, a felek egyetértésével.⁸² Ekkor a felek már a bírósághoz fordultak ugyan, de a konfliktus enyhítése érdekében mégis szeretnék kipróbálni a mediációt.⁸³ A bírósághoz kapcsolt mediációt a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény hívta életre.⁸⁴ Bírósághoz kapcsolt közvetítést lefolytathat választottbíróság is, ha a választottbírósági eljárás még nem indult meg.⁸⁵ A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság például kifejezetten egy olyan intézmény, amely foglalkozik választottbírósági közvetítői eljárással, de csak olyan ügyekben, amelyekre hatásköre az alkalmazandó jogszabály alapján kiterjed, függetlenül attól, hogy a felek kötöttek-e választottbírósági szerződést.⁸⁶ A folyamat kereteit a vonatkozó Eljárási Szabályzat⁸⁷ körvonalazza, melynek megalkotására a Választottbírósági törvény⁸⁸ adott felhatalmazást. A szabályzat a Kvtv-ben rendezett kérdéskörök túlnyomó többségéről rendelkezik.

A bírósági közvetítésnek előfeltétele, hogy a per már folyamatban legyen a felek között. A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény külön fejezetet szentel a bírósági közvetítésnek, amelyben kimondja, hogy bírósági közvetítői tevékenységet az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bírósági titkár, bíró és rendelkezési állományba helyezett

⁸⁰ Nagy (2011)

⁸¹ ez a XIII. kodifikációs munkabizottság volt. Varga (2015)

⁸² Nagy (2011)

⁸³ Nagy (2011)

⁸⁴ Andódi (2020) 46.

⁸⁵ A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság Eljárási Szabályzata, 2022, 4. melléklet, 1. § (1)

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság Eljárási Szabályzata, 2022, 4. melléklet: A Választottbíróság Közvetítői Eljárási Szabályzata

⁸⁸ 2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról, 58. §

bíró végezhet.⁸⁹ A kijelölés feltétele a közvetítői szakmai képzés elvégzése és annak igazolása.⁹⁰ A törvény továbbá szabályozza azt is, hogy bár a felek kérelmet terjeszthetnek elő a bírósági közvetítés iránt, az eljáró közvetítőt nem ők választják, hanem arról a bíróság tájékoztatja a feleket.⁹¹ A kérelem előterjeszthető a bíróságok honlapján elérhető formanyomtatványon vagy saját kezűleg írt formában.⁹² Természetesen a felek ebben az esetben sem kérelmezhetnek közvetítést, ha ügyük a kizárt ügytípusok közé tartozik.⁹³ A bírósági közvetítés díj- és illetékmentes⁹⁴, ami a nagymértékű állami szerepvállalás indikátora.⁹⁵ Értelmszerűen amikor bírák járnak el mediátorként, át kell szellemülniük az új szerepükbe. A szakirodalomban felvetésre került, hogy problémás lehet, ha a mediáció sikertelensége esetén ugyanez a bíró hozza meg az ítéletet is, ugyanis ilyenkor a felek jogosan érezhetik azt a közvetítői eljárás ideje alatt, hogy bizonyos információkat jobb nem megosztani.⁹⁶ A közvetítői törvény azonban egyszerűen áthidalja ezt azzal, hogy kimondja, a közvetítői eljárás során mint közvetítő nem járhat el az ugyanazon közvetítői eljárással érintett peres vagy nemperes bírósági eljárásban eljáró bíró.⁹⁷ Ez fordítva is igaz, a per elintézésből ki van zárva az a bíró, aki a perrel összefüggő közvetítői eljárást lefolytatta.⁹⁸ Ezenkívül a bírósági közvetítőkre a bíróságtól független közvetítőkre vonatkozó összeférhetetlenségi szabályokat és a bírák összeférhetetlenségi előírásait együttesen kell alkalmazni.

A bírósági közvetítés végén a felek megállapodást köthetnek, amit írásba kell foglalniuk. Ezt az alapügyben eljáró bíró a felek kérésére perbeli egyezségbe foglalja és végzéssel jóváhagyja.⁹⁹ Erről a bíróság bármikor - ha annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri - tájékoztatást nyújthat, a feleket informálja a közvetítés igénybevételének

⁸⁹ 2002. évi LV. törvény - a közvetítői tevékenységről, 38/A (1) – Az országban kijelölt bírósági közvetítők névjegyzéke elérhető: <https://birosag.hu/ugyfeleknek/birosagi-kozvetites/birosagi-kozvetito-kereso?szervezeti-egyseg=All&nev=>

⁹⁰ 3/2020 (I.31.) OBH utasítás a bírósági közvetítés részletes szabályairól, 3. § (2)

⁹¹ 2002. évi LV. törvény - a közvetítői tevékenységről, 38/A (3), (4)

⁹² <https://birosag.hu/ugyfeleknek/nyomtatvanyok/eljarasok-nyomtatvanyai/birosagi-kozvetites>

⁹³ 2002. évi LV. törvény - a közvetítői tevékenységről 1. § (3), - Bíróság.hu. (n.d)

⁹⁴ Kvtv. 38/B. (2)

⁹⁵ Gyengéné (2014) n.o

⁹⁶ Nagy (2011)

⁹⁷ 2002. évi LV. törvény - a közvetítői tevékenységről, 38/A (5), Pp

⁹⁸ Pp. 12. § e) pont

⁹⁹ Bíróság.hu. (n.d)l

lehetőségéről, annak módjáról és előnyeiről, az esetleges megállapodás bírósági egyezségbe foglalásának lehetőségéről, valamint a szünetelés szabályairól.¹⁰⁰ A bíró akkor fogja megadni a jóváhagyást, ha az a folyamatban lévő eljárás tárgyához kapcsolódik, a jogszabályoknak megfelel, illetve végrehajtható.¹⁰¹ Nem probléma, ha egyes elemei a megállapodásnak értelmezhetőek jogilag, hiszen lehet, hogy azok a felek számára egyéb okból fontosak, azonban ekkor ezen rendelkezések különválasztandóak és nem hagyhatóak jóvá. A bíró jóváhagyásával az egyezség ítélet hatályúvá válik, ugyanazok a joghatások fognak fűződni hozzá, végrehajtható lesz. Az egyezséget jóváhagyó vagy azt megtagadó végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A jóváhagyó végzés elleni fellebbezésnek az egyezség végrehajtására, a megtagadó végzés elleni fellebbezésnek pedig az eljárás folytatására nincs halasztó hatálya.¹⁰² A folyamatban lévő per a végzéssel befejeződik, valójában a bíróság valódi döntése nélkül.¹⁰³

Ha a felek között írásbeli megállapodás nem jön létre, az eljárás visszatér a peres útra, amelynek a végén a bíró fog határozatot hozni. Azonban ebben az esetben is lehetnek a közvetítésnek előnyei, mivel bár a feleknek nem sikerült megtalálniuk az arany középutat, az álláspontjukat ettől függetlenül csiszolhatták, tehát eljárás hátralévő szakaszában már nem szükséges hosszadalmas érveléseket folytatni.¹⁰⁴ Hiába nem kerül sor megállapodásra, a közvetítés még mondható sikeresnek, ha a felek között a kommunikáció javul.¹⁰⁵ Ez pedig a későbbiekben a bírósági eljárást is gyorsíthatja.¹⁰⁶ A mediációnak tágabb értelemben vett célja előmozdítani a tárgyalási és a mediációs kultúra fejlesztését.¹⁰⁷

3.3 Az altípusok összevetésének konklúziója

Összegezve kijelenthető, hogy közvetítés alatt érthetünk permegelőző vagy bírósági, illetve hatósági eljárás befejezését elősegítő folyamatot is.¹⁰⁸ A különböző típusok eltérési ellenére az összes válfajra igaz, hogy konfliktuskezelő eljárásról van szó, amelynek célja a vitában nem

¹⁰⁰ Pp. 238. § és 195. §

¹⁰¹ Pp. 239. §

¹⁰² Pp. 239. §

¹⁰³ Pp. 167. §

¹⁰⁴ Fővárosi Törvényszék Ügyfélcentrum, <https://ugyfelcentrum.fovarositorvenyszek.birosag.hu/content/13-mi-c%C3%A9lja-%C3%A9s-az-eredm%C3%A9nye-k%C3%B6zvet%C3%ADt%C5%91i-elj%C3%A1r%C3%A1snak>

¹⁰⁵ Pázmándi (2020) 112.

¹⁰⁶ Hegedűs (2023) 79.

¹⁰⁷ Rúzs Molnár K. (2017) 271.

¹⁰⁸ 2002. évi LV. törvény - a közvetítői tevékenységről 2. §

érintett, harmadik személy bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozásának elősegítése.¹⁰⁹

4. A közvetítés jogi szabályozása

4.1 Kitekintés az Európai Unió szabályozás irányába: a Mediációs Irányelv

Ha a közvetítés jogszabályi környezetét vizsgáljuk, érdemes először az Európai Unió¹¹⁰ szabályozással kezdeni, ugyanis a közvetítés területére jellemző a nagymértékű harmonizáció a tagállamok között.

A közvetítés szempontjából a legmeghatározóbb EU-s jogforrás az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK (2008. május 21.) a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló irányelve (továbbiakban: Mediációs Irányelv). Az irányelv jelentőségét indikálja, hogy előkészületei hosszú éveken át tartottak. Unió szinten a korábbiaktól lényegesen eltérő utat nyitott meg a jogi konfliktusok feloldása előtt¹¹¹, azzal a céllal, hogy a jogviták alternatív rendezéséhez való hozzáférést elősegítse és a jogviták egyezséggel történő rendezésének megkönnyítse. Ennek eszközeként az irányelv ösztönzi a közvetítés igénybevételét és biztosítja a közvetítés és a bírósági eljárás közötti kiegyensúlyozott kapcsolatot.¹¹² Ebből látható, hogy az irányelv nem csak a hagyományos, pert helyettesítő mediációval kapcsolatban mutat utat, hanem a polgári peres eljárások alatt történő közvetítői eljárásra is kíván vonatkozni.¹¹³ az irányelv már a preambulumban meghatározza azokat a területeket, amelyre nem kívánja szabályainak alkalmazását. Az ott felsorolt intézmények, eljárásokat (például fogyasztói panaszrendszerek) megbolygatása helyett¹¹⁴ az irányelv egy új rendszer, egy hatékonyan működő mediációs rendszer kiépítésre törekszik.¹¹⁵

Az irányelv főbb szabályozási pontjai kiterjednek a közvetítés minőségének biztosítására, az igénybevétel módjára, a létrejött megállapodások végrehajthatóságára, a közvetítés bizalmas jellegére, elévülési időre és a közvélemény tájékoztatására. A megfogalmazott uniós elvárások alapján a mediáció polgári igazságszolgáltatásba történő integrálásának végett a nemzeti

¹⁰⁹ 2002. évi LV. törvény - a közvetítői tevékenységről 2. §

¹¹⁰ továbbiakban: EU

¹¹¹ Gyekiczky (2010) 25.

¹¹² 2008/52/EK irányelv 1. cikk 1) bekezdés

¹¹³ Gyengéné (2012) n.o

¹¹⁴ Gyekiczky (2009) 54.

¹¹⁵ Gyekiczky (2010) 35.

jogalkotónak a polgári törvénykönyv és a perrendtartás szabályait úgy kell alakítani, hogy a közvetítés alkalmazható legyen.¹¹⁶ Azonban fontos, hogy az irányelv alapvetően csak annyiban követeli meg a tagállamoktól ezek átültetését, hogy az kiterjedjen a határokon átnyúló jogvitákra vonatkozó közvetítésekre. Emellett az Irányelv felhatalmazást ad a tagállamokat arra is, hogy rendelkezéseit a belföldi közvetítői eljárásokban is alkalmazzák.¹¹⁷ Magyarország ezt az utat választotta, és a belső jogvitákra vonatkozó közvetítői szabályozását is úgy alakította ki, illetve át, hogy az összhangban álljon az irányelv rendelkezéseivel.¹¹⁸ Az irányelv hatására a nemzeti jogi környezetben végbemenő kodifikációs folyamatok fellendítették a közvetítés bírósági szervezetrendszerben való alkalmazásának fejlesztését is.¹¹⁹

4.2 A közvetítés magyarországi jogszabályi környezete

A közvetítést ma több jogterületen is alkalmazzák, többek között büntetőjogi, közigazgatási, fogyasztóvédelmi, üzleti, családjogi, egészségügyi vitákban. A legtöbbször családjogi vitákkal (szülői felügyeleti jog gyakorlása, bontóperek) kapcsolatban keresik fel a mediátorokat.

Bár Magyarországon a közvetítés alkalmazási köre valóban széles, azonban a magánjogi jogviták jellege és közvetítési módszerei eltérőek más jogterületektől, ezért a jogalkotó célszerűnek látta ennek külön szabályozását. Bár lehetséges lett volna a szabályozást a polgári eljárásjogba illeszteni,¹²⁰ azonban más európai országokhoz hasonlóan¹²¹ Magyarország a külön törvényben való szabályozás útját választotta. Ezt a külön törvény lett a 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről (továbbiakban Kvtv.), amely ma Magyarországon a mediáció egyik, ha nem legfontosabb jogforrása és amelynek célja a polgári jogviták bíróságon kívüli rendezésének elősegítése.¹²² A Kvtv. hatálya kiterjed a természetes személyek és más személyek személyi és vagyoni jogaival kapcsolatban felmerült azon polgári és közigazgatási jogviták közvetítés útján történő rendezésére, amelyekben a természetes személyek és más személyek személyi és vagyoni jogaival kapcsolatban felmerült azon polgári és közigazgatási

¹¹⁶ Gyengéné (2012) n.o

¹¹⁷ Mediációs irányelv, Preambulum (8) bekezdés

¹¹⁸ Éliás, E., Gyengéné Nagy, M., Jeles, J., Kiss, K., Kőrös, A., & Krémer, A. (szerk) (2016) 16.

¹¹⁹ Gyengéné (2014)

¹²⁰ Law on Mediation in Civil Disputes No 6325 With Comparisons

¹²¹ néhány példa: Ausztria (Zivilrechts-Mediations-Gesetz), Németország (Mediationsgesetz) vagy Szlovákia (Zákon o mediácii č. 420/2004 Z. z.)

¹²² Kvtv. preambulum

jogviták.¹²³ Ebből kiolvasható, hogy a jogalkotó a mediálható ügyekkel kapcsolatban nem a taxatív felsorolást választotta, hanem nyitott definícióval operál. Ez rugalmasabbá, időtállóbbá teszi a szabályozást. Emellé alkottak egy egyértelmű negatív keretet azzal, hogy a kizárt ügycsoportok körét tételes felsorolás tartalmazza a Kvtv. 1. § 3) bekezdése.¹²⁴

A Kvtv. hatálya nem terjed ki a külön törvényben szabályozott más közvetítői vagy békéltetői eljárásra, továbbá a választottbírósi eljárás során lefolytatandó közvetítésre, kivéve ha a külön törvény, vagy annak felhatalmazása alapján kiadott rendelet másként rendelkezik.¹²⁵

Bár a Kvtv. egyáltalán nem az egyetlen jogszabály, amely a közvetítés intézményével kapcsolatban tartalmaz rendelkezéseket, azonban ezek elemzése nem tartozik szervesen a kutatás témájához. Ezért a továbbiakban csak a magánjogi jogvitákra vonatkozó rendelkezésekre fókuszálunk.

A már említett Kvtv. 2003. március 17-én lépett hatályba. A törvény alapvetően a permegelőző, azaz bíróságon kívüli mediáció szabályait fekteti le, azonban tartalmaz fejezeteket a bírósági és a kötelező közvetítésre vonatkozóan is. Utóbbiak később kerültek beépítésre, 2012-től, illetve 2014-től a törvény részei.¹²⁶

A Kvtv. legfontosabb rendelkezései, mint például a közvetítők személyi köre, felkérésük vagy az eljárási szabályozás nyitottsága már fentebb elemzésre kerültek. Külön szólni kell azonban a törvény egyik szakirodalomban vitatott pontjáról, amelyben azt mondja ki, hogy „*A közvetítői eljárásban létrejött megállapodás nem érinti a feleknek azt a jogát, hogy a vitás ügyben igényüket bírósági vagy választottbírósi eljárás keretében érvényesítsék.*”¹²⁷ Ezzel a rendelkezéssel keresztülhúzza azt a mediációval szembeni elvárást, hogy a bíróságokra nehezedő munkaterhet csökkentse, továbbá kiüresíti a megállapodást is.¹²⁸

A közvetítés jogrendszerbe való beépítése végett az intézmény különféle aspektusokból megjelenik a Polgári Törvénykönyvben (Ptk.) és a Polgári Perrendtartásban (Pp.) is. A Pp. közvetítésre vonatkozó rendelkezéseit a tanulmány releváns fejezetei már tárgyalták.

¹²³ Kvtv. 1. § 1) bekezdés

¹²⁴ Kvtv. 1. § 3) bekezdés

¹²⁵ Kvtv. 1. § 2) bekezdés

¹²⁶ A bírósági közvetítői eljárásról szóló fejezetet beiktatta: 2012. évi CXVII. törvény 39. § (2)

A kötelező közvetítői eljárásról szóló fejezetet beiktatta: 2013. évi CCLII. törvény 105. § (17)

¹²⁷ Kvtv. 36. § (1) bekezdés

¹²⁸ Gyekiczky (2010) 9.

Kijelenthető, hogy a Pp. egyértelműen növelte a perelterelést elősegítő szabályok számát.¹²⁹ A Ptk. tartalmazza a kötelező közvetítés esetköreit, amely alább bővebben is kifejtésre kerül. A Ptk. a közvetítői eljárás nem kötelező formáját csak egy helyen említi, amikor Családjogi könyvében kimondja, hogy a „házastársak a házassági bontóper megindítása előtt vagy a bontóper alatt – saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére – kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezésen alapuló rendezése érdekében közvetítői eljárást vehetnek igénybe. A közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodásukat perbeli egyezségbe foglalhatják”.¹³⁰ Bár a szövegben a kapcsolat rendezése is megjelenik a közvetítés céljaként, az eljárás nem a házastársak békítését szolgálja, hanem azt, hogy a vitás kérdéseket mindkét fél számára vállalható módon rendezzék.¹³¹ A közvetítés Ptk.-ban, azaz anyagi jogban való megjelenése fontos lépés az intézmény jogfejlődése szempontjából.¹³²

4.3 A kötelező közvetítés szabályozása

A kötelező közvetítés esetköreivel a Ptk.-ban találkozhatunk. Ahhoz viszont, hogy a bíróságok tehermentesítése érdekében a feleket más vitarendezési módok felé lehessen terelni, ezeket az alternatívákat vonzóvá kellett tenni. Mint ahogyan fentebb kifejtésre került, valóban sok pozitívuma lehet egy mediációs eljárásnak a pereskedéssel szemben, amik meggyőzőek lehetnek. Azonban amikor a törvény kötelezővé teszi a mediációt, nincs szükség meggyőzésre. A kötelezhetőség kérdésköre igencsak megosztó, hiszen -ahogyan azt már szinte a legelején tisztáztuk- a mediáció egyik fogalmi elem az önkéntesség. Habár ezek elsőre valóban összeegyeztethetetlennek tűnnek, az ellentmondás valóban csak látszólagos, hiszen a kötelező mediáció sem jelenti azt, hogy a félnek véglegesen le kellene mondania arról, vagy el lenne tiltva attól, hogy igényét bíróság előtt érvényesítse. A kötelezőség pusztán egy előírt megfontolást, kipróbálást takar.¹³³ Tehát bár ezen eljárásokat kötelező közvetítésnek nevezzük, a felek kötelezettsége valójában kimerül annyiban, hogy közösen kérjék a közvetítői eljárás megindítását és első közvetítői megbeszélésen jelenjenek meg.¹³⁴ Ezeket a kötelezettségeket azonban a jogalkotó komolyan veszi, elmulasztásukat szankcionálja: ha az egyik fél igazolja,

¹²⁹ Turcsánné (2020) 13.

¹³⁰ Ptk. 4:22. §

¹³¹ Szeibert – Nagykomentár (2021)

¹³² Turcsánné (2020) 12.

¹³³ Nagy (2011)

¹³⁴ Kvtv. 38./C 2) bekezdés

hogy közvetítő felkérését kezdeményezte vagy az első közvetítői megbeszélésen megjelent és a közvetítő felkérése vagy a közvetítői eljárás megindítása az ellenfél önhibából eredő mulasztása miatt hiúsult meg, a fél perköltségét az ellenfél téríti meg, az önhiba hiányát a mulasztó félnek kell valószínűsítene.¹³⁵ A közvetítés folyamatát azonban az első megbeszélés után bármelyik fél bármikor, indokolás nélkül lezárhatja, éppen az önkéntesség elvének tiszteletben tartása végett.¹³⁶ A gyakorlat azt mutatja, hogy bár nem ritka, hogy a felek kötelező közvetítés eredményeképpen meg tudnak állapodni, azonban lefolytatott eljárások többségükben megállapodás nélkül fejeződtek be.¹³⁷ Ha a felek a kötelező közvetítés keretében el tudnak jutni a megállapodásig, és az a jogszabályoknak megfelel, és a fél e körülmény ellenére a perben nem köt egyezséget, az ellenfél perköltségének a közvetítői eljárásban felmerült részét a per eredményére tekintet nélkül a fél téríti meg. Ha a kötelező közvetítői eljárásban létrejött megállapodás a jogszabályoknak nem felel meg és egyezségkötés hiányában a peres eljárást érdemben folytatni kell, az ellenfél perköltsége közvetítői eljárásban felmerült részének a felét a per eredményére tekintet nélkül a fél téríti meg.¹³⁸

Ma Magyarországon nincs olyan jogszabály, ami a feleket arra kötelezné, hogy a bírósági eljárást megelőzően mediációs eljárásban vegyenek részt.¹³⁹ Azonban a jogalkotó két esetben is kötelezhetővé teszi a feleket az alapügy alatt a mediációs eljárásban való részvételre. Az egyik ilyen eset a szülői felügyelet rendezése iránti per. A Ptk. kimondja, hogy „*A bíróság indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – közvetítői eljárást vegyenek igénybe.*”¹⁴⁰ Azaz ilyenkor sem automatikusan és mindenképpen kerülnek bele a felek a mediációs eljárásba, hanem a bíróság döntésének következtében. A bíróság csak akkor fogja elrendelni a mediációt, ha úgy értékeli a helyzetet, hogy attól eredmény várható.¹⁴¹ A kötelező mediáció másik esetköre a gyámhatósági eljárásban való közvetítés. Ezt szintén a Ptk. szabályozza, a következőképpen: „*A*

¹³⁵ Pp. 86. § 5) bekezdés

¹³⁶ Kvtv 35. § (1) b), c), Fővárosi Törvényszék Ügyfélcentrum, <https://ugyfelcentrum.fovarositorvenyszek.birosag.hu/content/2-melyek-k%C3%B6zvet%C3%ADt%C5%91i-elj%C3%A1r%C3%A1s-legf%C5%91bb-alapelvei-%C3%A9s-saj%C3%A1toss%C3%A1gai>

¹³⁷ Dékány, 2022, 20.o – a tanulmányban vizsgált gyakorlat a 2017-21-es időpontot öleli fel

¹³⁸ Pp. 86. § 4) bekezdés

¹³⁹ <https://www.kemi.hu/hirek/szakirodalom/kotelezo-mediacio-az-eu-tagallamokban.html>

¹⁴⁰ Ptk. 4:172. §

¹⁴¹ Szeibert – Nagykomentár (2021), Ptk. 4:172. §

gyámhatóság, kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból, a szülői felügyeletet gyakorló szülő és a gyermekétől különélő szülő közötti megfelelő együttműködés kialakítása, a különélő szülő jogainak biztosítása – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – érdekében a szülők számára közvetítői eljárás igénybevételét rendelheti el.”¹⁴² Ilyenkor tehát nem a bíróság, hanem a gyámhatóság rendeli el a hatáskörébe tartozó ügyben a mediációt. A kötelező közvetítés esetén sem automatikusan indul meg az eljárás, hanem a feleknek ebben az esetben is elő kell terjeszteniük közvetítés iránti kérelmet, azonban ennek elmaradása itt hátrányos jogkövetkezményekkel járhat.¹⁴³

A kötelező közvetítés céljában, eszközeiben nem különbözik az önkéntes mediációtól, pusztán az eljárásban találhatunk eltéréseket. Az intézmény összhangban van EU-s törekvésekkel is: A mediációs irányelv kimondja, hogy a tagállamoknak ösztönözniük kell a jogászokat, hogy tájékoztassák ügyfeleiket a közvetítés lehetőségéről.¹⁴⁴ Adott esetben, és tekintettel az eset valamennyi körülményére, az ügyben eljáró bíróság felhívhatja a feleket a közvetítés igénybevételére a jogvita rendezése érdekében.¹⁴⁵

Ha a bíróság a feleket kötelező közvetítés igénybevételére kötelezi, annak idejére az alapul fekvő pert felfüggeszti.¹⁴⁶

4.4 Nemzetközi kitekintés: a közvetítés törökországi szabályozása

A mediációval kapcsolatban a szakirodalomban gyakran megjelennek országok gyakorlatát összehasonlító tanulmányok. Ennek egyik feltehető mozgatórugója az tudományos érdeklődés, amely az európai integrációs törekvések lecsapódását övezi az alternatív vitarendezés, a mediáció területén. Természetesen a mediáció intézménye nem EU-specifikus, hanem a szó legtágabb értelmében vett nemzetközi jelenség. Jelen dolgozatban egy olyan ország közvetítői gyakorlatát választottam vizsgálatom tárgyául, amely egyedi helyzetben van: egyszerre tekinthető európai és közel-keleti országnak, ami különleges kulturális és jogi keveréket eredményez. A török mediációs rendszer tekintetében érdekes közelebbről megvizsgálni, hogy a közvetítés jogi integrációjának milyen módját választja és honnan merít inspirációt egy olyan

¹⁴² Ptk. 4:177. §

¹⁴³ Kvtv. 38/C. § a)

¹⁴⁴ Mediációs irányelv, Preambulium (25) bekezdés

¹⁴⁵ Mediációs irányelv, 5.cikk (1) bekezdés

¹⁴⁶ Pp. 124. §

ország, melyet nem kötnek EU-s kötelező aktusok, habár az ország egyre inkább integrálódik az európai jogi normákhoz. Továbbá bár valóban egyre jellemzőbb a jogösszehasonlító elemzés megjelenése ezen a jogterületen is, ezek leginkább a szigorú értelemben vett európai jogrendszerekkel foglalkoznak. De a világszintű összehasonlító munkákból is Törökország többnyire kimarad.¹⁴⁷ Emellett az országban a kötelező közvetítés rendkívül előrehaladott, több ügycsoportban alkalmazzák. A rendszer ilyen típusú sajátosságaira a későbbiekben fogunk kitérni. Összefoglalva tehát az ország különleges geopolitikai helyzete, az Európai Unióval való viszonya az ilyen irányú kutatási fókusz alacsony intenzitása és a kötelező mediáció jogintézményének erőteljes jelenléte miatt érdemesnek tartom röviden elemezni a török mediációs rendszer helyzetét.

A török történelem során különféle jogrendszerek követték egymást. Az Oszmán Birodalomban évszázadokon át az iszlám jog volt a domináló jogi rendszer. Ez megváltozott, amikor a modern török történelem messze legjelentősebb alakja Mustafa Kemal Atatürk, a Török Köztársaság első elnökeként az 1920-as és 30-as években gyökeresen átalakította a török társadalmi berendezkedést, melynek szerves részét képezte a jogi reform is.¹⁴⁸ Az iszlám jog helyébe nyugatról vettek át jogszabályokat, vagy ha azok nem bizonyultak elegendőnek, sajátokat alkottak.¹⁴⁹ A polgári jogban a svájci Polgári Törvénykönyvre (ZGB) épülő rendszert vezettek be. A kezdeti nehézségek ellenére a török jog modernizálása sikeres volt,¹⁵⁰ ma európai alapokon fekszik, a kontinentális jogrendszer családjába tartozik.¹⁵¹ Manapság az ország nem titkolt célja az Európai Unióhoz való csatlakozás, amely bár napjainkban egyre távolibbnak tűnhet, valójában hosszú ideje meghatározza, európanizálja a török jogalkotást. Az Európai Unió és az Európa Tanács is tesz lépéseket Törökország ilyen irányú felzárkóztatása érdekében, ezért társfinanszírozzák az "Alternatív vitarendezés (ADR) előmozdítása Törökországban" nevű projektet, melynek keretében aktívan együttműködnek török szervezetekkel a mediáció népszerűsítésében, például közös szervezésű konferenciákon vagy ismeretterjesztő anyagok

¹⁴⁷ példának okáért a Hopt, K. J., & Steffek, F. (szerk). (2012), mediációs rendszerek összehasonlításával foglalkozó nagy tanulmány bár az EU országain túlmutatóan foglalkozik a témával, de törökországi rendszer elemzését nem tartalmazza

¹⁴⁸ Eörsi (1975) 546.

¹⁴⁹ Şen (2014) 75.

¹⁵⁰ Eörsi (1975) 28.

¹⁵¹ Şen (2014) 75.

közzétételén keresztül.¹⁵² A külső EU-s motiváción kívül maga Törökország is elkötelezett a mediáció fejlesztése mellett. Például a török Igazságügyi Minisztérium Emberi Jogi Cselekvési Tervének "Alternatív vitarendezés hatékonyságának javítása és alkalmazásának kiterjesztése" fejezetén belül célként van megfogalmazva, hogy a polgári jogvitákban alkalmazandó közvetítői eljárás alkalmazási köre kibővüljön, és a közvetítőket arra ösztönözzék, hogy különböző területekre szakosodjanak.¹⁵³

Törökországban a mediációs eljárást a The Code on Mediation in Legal Disputes (Mediation Law No. 6100), azaz a Mediációs törvény szabályozza. A Mediációs törvény a török igazságügyi reformprogram keretében született, melynek célja a bírósági eljárások egyszerűsítése és felgyorsítása volt.¹⁵⁴ Bár az Európai Unió jogforrások nem bírnak semmiféle kötelező erővel a török jogrendszerben, a törvény mégis többek között a 2008/52/EK irányelv hatására, a török jognak az uniós joggal való harmonizációja¹⁵⁵ keretében lépett hatályba 2012.06.22-én.¹⁵⁶ Az EU-s hatáson kívül a törvény előkészületei során figyelembe vették és merítették más államok mediációs szabályozásából is, többek között Magyarországból.¹⁵⁷

A Mediációs törvényen kívül a közvetítői eljárásokat többek között szabályozza a török 2011. január 12-i 6100-as számú Polgári Perrendtartás, a 2013. január 26-i Polgári Viták Mediációjáról szóló Szabályzat, a Mediátorokra és Mediációs Rendszerre vonatkozó Etikai Szabályzatok, valamint az Igazságügyi Minisztérium Jogi Ügyek Osztályának Mediációs Osztálya által éves szinten szabályozott Mediációs Díjszabás. Továbbá jogterület-specifikus törvényekben is találhatóak vonatkozó részek.¹⁵⁸

A török Mediációs törvény együtt több szempontból mutat közös vonásokat a magyar Kvtv.-vel, hiszen hasonló tárgyköröket szabályoznak. A törvényekben megjelennek a mediáció fő

¹⁵² Symposium on the 10th Anniversary of Mediation in Türkiye (2023) <https://www.coe.int/en/web/ankara/-/-symposium-on-the-10th-anniversary-of-mediation-in-t%C3%BCrkiye-> és Materials to Promote Mediation and Arbitration Published (2022) <https://www.coe.int/en/web/ankara/-/materials-to-promote-mediation-and-arbitration-published>

¹⁵³ Dr. Nason & Arat (2023) 25. és Ministry of Justice of the Republic of Turkey (2019) https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1262021081047Action_Plan_On_Human_Rights.pdf

¹⁵⁴ Işık (2016) 79.

¹⁵⁵ Gurbuz Usluel, A. E. (2020) 447.

¹⁵⁶ Zuhall (n.d.)

¹⁵⁷ Özmumcu (2013) idézi Işık (2016) 66.

¹⁵⁸ Efe Kinikoglu & Yigit Parmaksiz, Practical Law Q&A: Mediation in Turkey, British Chamber Of Commerce Turkey (2019) <https://www.bcct.org.tr/news/practical-law-qa-mediation-inturkey/68731>.

elvei, mint az önkéntesség,¹⁵⁹ felek közötti egyenlőség¹⁶⁰, vagy titkosság.¹⁶¹ A Kvtv.-hez hasonlóan a Mediációs Törvény tárgyi hatály nyitott, nincs előre meghatározva, hogy milyen magánjogi viták rendezhetőek közvetítéssel.¹⁶² A török mediációs törvény a mediátorrá válást szintén nyilvántartásba vételhez köti, ám feltételeit szigorúbban határozza meg, mint ahogyan azt a magyar rendszerben láthattuk. A közvetítői nyilvántartásba való bejegyzéshez szükséges a török állampolgárság, büntetlen előélet, teljes jogképesség, legalább 5 éves tapasztalat és jogi alapdiploma. Az ezeknek megfelelő személyek elvégezhetik a közvetítői képzést, ami után államilag szervezett írásbeli és gyakorlati vizsgát kell tenniük.¹⁶³ A díjazás kérdésében a Kvtv. igen szűkszavú, annak mértékére vonatkozóan csak annyit mond ki, hogy az egyes ügyekben felszámítandó díj összegében a természetes személy vagy jogi személy és a felek szabadon állapodnak meg.¹⁶⁴ Ezzel szemben a törökök leszabályozzák ezt a kérdéskört, rendszerükben eltérő megállapodás hiányában a mediátor díjazását a tevékenység befejezésének napján érvényben lévő Mediációs Minimum Díjtáblázat alapján kell meghatározni.¹⁶⁵

A török szabályozásban is megjelenik a közvetítésnek az a kettősége, miszerint per előtt és közben is kezdeményezhetik a felek, illetve a bíróság is ajánlhatja az eljárást.¹⁶⁶ Peres eljárás közben kezdeményezett közvetítés esetén a bíróság az alapul fekvő ügyet felfüggeszti, ennek tartama alapesetben legfeljebb 3 hónap, de ez további 3 hónappal meghosszabbítható a felek közös kérelme esetén.¹⁶⁷

Ahogyan az említett rendelkezésekből kitűnik, a török és a magyar közvetítői szabályozás sok szempontból hasonlít egymásra, ha részletkérdésekben el is térnek. Ez nem meglepő, hiszen mindkét jogrendszerre hatással volt az EU-s irányvonal, illetve a török jogalkotó közvetlenül is merített a magyar rendszerből.

¹⁵⁹ Regulation of Law on Mediation in Civil Disputes, Article 5 paragraph 1 and Mediation Law Article 3 paragraph 1

¹⁶⁰ Regulation of Law on Mediation in Civil Disputes, Article 5 paragraph and Mediation Law Article 3 paragraph 2

¹⁶¹ Regulation of Law on Mediation in Civil Disputes, Article 6 and Mediation Law Article 4

¹⁶² Regulation of Law on Mediation in Civil Disputes, Article 2 and Mediation Law Article 1 paragraph 2

¹⁶³ Mediation Law, Article 20, 1) and 2) paragraph

¹⁶⁴ Kvtv. 27.§ (2)

¹⁶⁵ Regulation of Law on Mediation in Civil Disputes, Article 7

¹⁶⁶ Mediation Law Article 13

¹⁶⁷ Mediation Law Article 15 paragraph 5

Azonban találkozhatunk olyan rendelkezésekkel is, amelyek nem ismerősek a hazai szabályozásból. A török rendszerben megjelenik a mediációnak egy olyan fajtája, ami a magyar jogrendszerben nincs jelen: a közvetítés egyes esetekben a peres eljárás előfeltétele.¹⁶⁸ Munkajogi, fogyasztóvédelmi vitákban, bizonyos szellemi tulajdonjogi és kereskedelmi ügyek esetében per nem indítható addig, amíg a felek közvetítés keretében nem próbálják meg rendezni konfliktusukat. Érzékelhető, Törökország törekszik arra, hogy gyors ütemben bővítse a kötelező mediációs rendszerét, ettől azt remélve, hogy az igazságszolgáltatás rendszere hatékonyabban, gyorsabban és eredményesebben fog működni.¹⁶⁹ Erre röviden még vissza fogunk térni az 5.2-es alpont alatt, a kötelező közvetítés esetleges magyarországi bővítését tárgyalva.

Törökországban a mediáció továbbra is aktívan fejlődik, a hetedik igazságügyi csomagot 2023-ban fogadták el.¹⁷⁰ Ez többek között a mediáció helyzetét is erősen befolyásolja, így a jövőben is érdemes figyelemmel kísérni, az országban hogyan alakul a közvetítés gyakorlata, a változtatások tudnak-e a javítani a mediáció társadalmi elfogadottságán.

5. Miért szükséges a mediáció ismertségének növelése?

Bár a mediációnak -ahogyan az a 2.2 pontban bemutatásra került- tagadhatatlan előnyei vannak a bírósági eljárással szemben, mégis kevesen ismerik. Hivatalos statisztikai adatokat általában nem tesznek közzé a mediációval foglalkozó vagy azt felügyelő szervek, azonban felmérésekből és a szakirodalomban fellelhető adatokból mégis kirajzolódik a közvetítés helyzete.

Hiánypótló jellegű Turcsánné Molnár Katalin tanulmánya, amely ismerteti a bírósági közvetítői ügyek országos statisztikai adatait 2012-2019 között.¹⁷¹ Ezekből az adatokból kiolvasható, hogy 2014 után a bírósági közvetítői ügyek országos éves ügyforgalma már stabilan 1000 felett mozgott.¹⁷² Bár ez elsőre szép számnak hangozhat, valójában a közvetítői és polgári peres ügyek aránya közel sem ennyire biztató: bár 2014-től egy erősebb fellendülés észlelhető a közvetítői ügyek javára, a közvetítői ügyek polgári peres ügyekhez viszonyított százalékos

¹⁶⁸ Candoğan (2023) n.o

¹⁶⁹ Yazici (2024) 393.

¹⁷⁰ Yazici (2024) 392.

¹⁷¹ Turcsánné (2020)

¹⁷² Turcsánné (2020) 22. – 2. táblázat

aránya a legjobb évben, 2015-ben is csak 1,22% volt.¹⁷³ Bár a polgári peres ügyek nem kerültek pertárgyanként lebontásra, mégis érzékelhetjük, hogy valószínűleg az ügyek sokkal nagyobb százaléka eshetett volna bele a mediálható ügyek kategóriájába.

Ha többen választanák a mediációt, az nagyban elősegítené a bíróságok tehermentesítését. Mégis, a közvetítői eljárás igénybevételének az igazi haszonélvezői a vitás felek lehetnek, ha képesek a végén megállapodást kötni és win-win szituációt kialakítani a közvetítő segítségével. Joggal merülhetne fel, hogy akkor miért nem próbálják meg legalább a felek mediáció segítségével rendezni vitájukat. Meggyőződésem, hogy ennek a problémának egy része a korlátozott racionalitás elméletével magyarázható: az emberek nem hoznak tökéletesen racionális döntéseket, csupán a rendelkezésre álló információk figyelembevételével döntenek.¹⁷⁴ Emiatt ha a mediációról nincsen elég információjuk, vagy a jogintézmény létezésével egyáltalán nincsenek tisztában, számukra nem a legelőnyösebb, azaz irracionális döntést hozhatnak a peres útra lépéssel. Ez egyféleképpen előzhető meg: a mediáció ismertségének növelésével.

5.1 A mediációs ismertsége Magyarországon

Ha növelni akarjuk a mediációs ügyszámokat, akkor legelső lépésként annak ismertségét kell vizsgálni. Meg kell megállapítanunk, hogy mekkora információs hiányt kell legyőzni a társadalomban, annak mely csoportjai a leginkább, és melyek a legkevésbé tájékozottak ebben a témakörben. Ennek érdekében a dolgozathoz elkészítésre került egy anonim kérdőív¹⁷⁵, mely mediációval kapcsolatos kérdéseket tartalmazott. A kérdőív Aszatrjan Diána Áni és Tóth Katalin Anikó 2016-os tanulmányában¹⁷⁶ található felmérés kérdéseiből merít. Bár a saját készítésű felmérés nem fedte le pontosan a 2016-os kutatás vizsgálati kérdéseit a kitöltők személyes jellemzői tekintetében, az egyező vizsgálati szempontok tekintetében a minta összetétele összevetésre kerül:

¹⁷³ Turcsánné (2020) 23. – 3. táblázat

¹⁷⁴ a fogalmat Herbert Simon vezetett be: Simon (1982)

¹⁷⁵ A kérdőív teljes szövege a Függelékben olvasható.

¹⁷⁶ Aszatrjan – Tóth (2016)

Válaszadók jellemzői		Aszatrjan Diána Áni -Tóth Katalin Anikó felmérése (2016)	saját felmérés (2024)
összes válaszadó		1000 fő	101 fő
nemek aránya	férfiak	46,7%	45,5%
	nők	53,3%	54,5%
iskolai végzettség aránya	8 általános és alatta - szakmunkásképzővel	47,6%	1%
	érettségi	37,3%	38,6%
	főiskola, diploma és felette	15,1%	60,4%
településtípusok aránya	főváros	18,1%	39,6%
	megyeszékhely/nagyváros	17,8%	25,8%
	város	34,8%	29,7%
	község/falu	29,3%	5,9%

Mindkét kérdőív fő hipotézise az volt, hogy a mediációt csak kevesen ismerik a magyarok közül, illetve különböző demográfiai jellemzők nagyban befolyásolják, hogy mennyiben tájékozottak ezen a területen. Emellett a kérdőívek azzal az előzetes feltételezéssel készültek, hogy az emberek nagy részének még nem volt mediációs ügye.

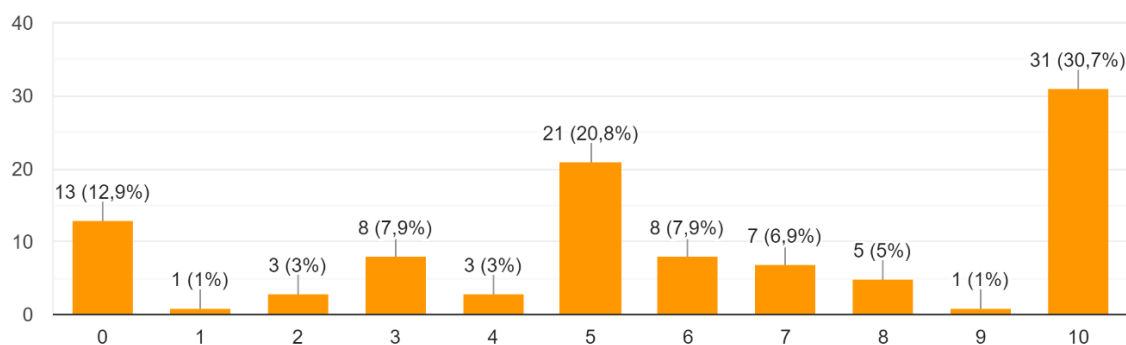
Mind a 2016-os, mind a 2024-es saját készítésű kérdőív elsőként a mediáció ismertségére kérdezett rá (a személyi jellemzők előzetes felmérése után). Azonban a 2016-os kérdéssor megadta a mediációnak egy általános, ámde részletes definícióját és a kitöltőknek ennek tudatában kellett igennel vagy nemmel válaszolniuk arra, hogy hallottak-e már erről a konfliktuskezelő módszerről. Ezzel szemben a 2024-es felmérésben nem adtunk meg semmiféle definíciót a kérdés megválaszolása előtt. Ennek fő indoka az volt, hogy a kitöltők saját tudásuk szerint definiálhassák egy következő pontban a mediációs eljárást, azonban arra is kíváncsiak voltunk, hogy a meghatározás elhagyása az ismertségi mutatókra hogyan hat.

A 2016-os tanulmány eredményei szerint a válaszadók 29,1%-a felelt igennel, míg 70,9%-uk jelezte, hogy még nem találkozott a fogalommal. Ezzel szemben a 2024-es kérdőívet kitöltők

95% százaléka nyilatkozott úgy, hogy tisztában van a mediáció szó jelentésével. Ezek alapján le lehetne azt szűrni, hogy a mediáció ismertsége rendkívül megugrott az elmúlt 8 évben, azonban a képet árnyalni szükséges. A frissebb felmérés kitöltőinek több, mint fele diplomás. Emellett nagy részük, önbevallásuk alapján, jelentős jogi háttértudással is rendelkezik.

Milyen szintű előzetes jogi ismeretekkel rendelkezik? 0: semmilyen 5: részesültem valamilyen jogi oktatásban 10: végzett jogász vagyok

101 válasz

3. ábra – forrás: saját kérdőív

Továbbá itt kell figyelembe venni az említett meghatározás-elhagyást és szabad-definiálást. Az 1.2. fejezetben szófelhő illusztrálásával már bemutatása került, hogy milyen definíciós elemeket társítanak a mediációhoz kitöltők. Ezek nagyrészt átfedésben vannak a különféle törvényi meghatározásokkal, azonban csekély számban olyan válaszok is érkeztek, amely arra engednek következtetni, hogy a kitöltő valójában nem ismeri a mediáció intézményét vagy valamit félreértett. Például egy kitöltő a mediációt „A test és az elme kikapcsolása, illetve nyugalomba helyezése”-ként értelmezi. Ezek a tényezők bár lerontják az elsöre erősen fejlődőnek tűnő ismertségi tendenciát, ám a növekedés így is érezhető.

A másodlagos hipotézist, miszerint az emberek meghatározó többségének nem volt még mediációs ügye, mindkét felmérés eredményei igazolni látszanak. A 2016-os tanulmány szerint teljes mintára vetítve csak a válaszadók 3%-nak van személyes mediációs tapasztalata. Az ehhez a dolgozathoz készült kérdőív eredményei ugyanerre 7,9%-ot mutatnak.¹⁷⁷

¹⁷⁷ A kérdőív további kérdéseket irányított a kitöltők mediációs tapasztalataira (milyen területen, mennyire találták hasznosnak, mit lehetett volna javítani), azonban az alacsony arányszámból fakadó csekély elemszám miatt az eredmények értelmezése elhagyható. Azonban értékes kiindulópontja lehet további kutatásoknak.

Emellett a praktizáló mediátorok¹⁷⁸ és az állam¹⁷⁹ is azt kommunikálja, hogy a bővebb társadalomban még sokan nem tudják mikor tud segíteni a mediáció, mi annak gyakorlati lefolytatása. Úgy vélem, ha magyar mediációs szabályozásban nem is történik változás, akkor is arra kell törekedni, hogy a mediáció ismertsége növekedjen és az állampolgárok minél több ügyükben észleljék a peren kívüli egyezség lehetőségét. Sok időt, költséget takaríthatna meg mind a vitás feleknek, mind az államnak, ha a mediáció intézményét többen ismernék: esetleg nem csak felületes szinten, hanem a perrel „egyenrangúként”, valódi vitamegoldási lehetőségként élne a köztudatban.

5. 2 A mediáció fellendítésének eszközei

Ha a mediációs ügyszámokat növelni szeretnénk, jogalkotási illetve jogalkalmazási, és társadalmi szinten is változásokra van szükség. A társadalmi aspektusok tárgyalása meghaladná a dolgozat kereteit, és mélyebben interdiszciplináris megközelítést igényelne. Annyi bizonyos, hogy hazánkban azok közül, akik ismerik a mediáció jogintézményét, sokan még mindig fenntartásokkal kezelik azt.¹⁸⁰ A mediáció sikeressége társadalmi szinten szemléletváltástól függ¹⁸¹, ez nagyban függ attól, hogy az emberekben mekkora az igény a hatalmi döntésre.¹⁸² Ezt a szemléletváltást felgyorsíthatja, ha a mediációnak általános jó hírneve alakul ki. Minél több vitás ügy kerül mediációs úton megoldásra, annál több elégedett ügyfél lesz, akik utána nem csak saját jövőbeli problémáikkal fordulnak majd mediátorhoz, de környezetükben is promótálhatják az eljárást. Azaz ha fokozatosan egyre több ember ismerkedik meg a mediációval, a konfliktuskezelési módszer önmagát fogja népszerűsíteni.¹⁸³

Ehhez persze szükséges, hogy az állam a jogalkotási tevékenységén keresztül pontosan lokalizálja, hogy milyen esetekben érdemes a jogkereső feleket a (bíróági) mediáció irányába terelni. Az állami szerepvállalás elengedhetetlen a társadalom egészét érintő ösztönző

¹⁷⁸ Egyesek mediátori szakmájuk legnagyobb kihívásának tekintik az információs hiányt: [„A mediáció sem csodaszer, de vannak esetek, amikor mégis csak ahhoz közele” – Interjú dr. Kiss-Vincze Veronikával - arsbóni](#)

¹⁷⁹ Az Igazságügyi Minisztérium kezdeményezésére 2018. október 15-én megalakult a Mediációs Munkabizottság egyik kiemelt célja a mediációs ismertségének növelése volt <https://2015-2019.kormany.hu/hu/igazsagugyi-miniszterium/hirek/megalakult-a-mediacios-munkabizottsag>

¹⁸⁰ Rúzs Molnár (2017) 276.

¹⁸¹ Gyengéné (2014) n.o

¹⁸² Gyengéné (2009)

¹⁸³ Aszatrjan – Tóth (2016), 18.

rendszerek kialakításában.¹⁸⁴ Első lépés a jogi keretek ki- vagy átalakítása. Egyesek úgy gondolják, a valódi fellendülést az hozná el, ha a mediáció egy teljesebb intézményi integráción esne át.¹⁸⁵ A kötelező közvetítés körének kiterjesztése is megfontolandó lehet, akár külföldi példákból inspirálódva.

Németországban például bizonyos jogi igényekkel kapcsolatban -egyes vagyoni igények, szomszédjogi igények, személyiségi jogsértések- bevezették kötelező bíróságon kívüli egyeztetés módszerét, azaz egyes tartományokban attól tehetővé a keresetek befogadását, hogy korábban a felek megkísérelték-e egy elismert egyeztető fórumon egyezségük megkötését.¹⁸⁶ Magyarországon ennek ma még csak csírája figyelhető meg, a kollektív munkaügyi érdekviták területén.¹⁸⁷ Azonban itt érdek- és nem jogvitákról van szó, csak a kollektív vitákat fedi le, és maga a Munka Törvénykönyve a közvetítést szó szerint nem is említi, csak a szakirodalom, a kommentár különbözteti meg a különböző alternatív vitarendezési lehetőségeket.¹⁸⁸

A részletesebben ismertetett török rendszerben drasztikus lépésre szánták el magukat, amikor 2017 végén olyan törvénymódosítást hajtottak végre, melynek következtében a mediáció a munkaügyi viták esetében előfeltétele lett a bírósági rendszerben való eljáráshoz, azaz a mediációt kötelezővé tették. Ennek oka az volt, hogy az addig önkéntes mediáció keretében beérkezett ügyek túlnyomó többsége munkaügyi vita volt, melyeknek magas százalékát egy napon belül rendezni lehetett.¹⁸⁹ Ezt a kötelező közvetítést megtámadták az Alkotmánybíróságon is, amely azonban úgy ítélte meg, hogy a rendszer nem alkotmányosértő, mivel az annak keretében lefolytatott mediáció nem helyettesíti a bírósági eljárást, hanem egy olyan rendszert jelent, amely lerövidíti a peres eljárásokat és csökkenti a bíróságok munkaterhét.¹⁹⁰ Lehet, a magyar Alkotmánybíróság is hasonló állásponton lenne, ha a hazai szabályozás is ilyen irányt venne (a kötelező közvetítéssel kapcsolatos aggályokra a 4.2-es pont

¹⁸⁴ Gyengéné (2009)

¹⁸⁵ Valore (n.d.)

¹⁸⁶ Gyekiczky (2010) 119.

¹⁸⁷ 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről, 291.§ (1)

¹⁸⁸ Szabó, I. S. (2018) 454.

¹⁸⁹ Gurbuz Usluel, A. E. (2020) 453.

¹⁹⁰ Tube Bilecik, Turkish Mandatory Mediation Expands Into Commercial Disputes, KLUWER MEDIATION BLOG (2019) <https://mediationblog.kluwerarbitration.com/2019/01/30/turkish-mandatory-mediation-expands-into-commercial-disputes/?doing>

alatt utaltunk), ám a munkaügyi kapcsolatok világában Magyarországon egyelőre alacsony a mediáció iránti igény, kicsi az esetszám, annak ellenére, hogy a konfliktusok száma jelentős.¹⁹¹ A látencia minimalizálása érdekében elsőként az önkéntes alapú mediációt kellene népszerűvé tenni, azonban hosszabb távon a kötelezés vezethet olyan eredményekre és mutatókra, amelyek következtében a rendes bíróságok is tehermentesítve érezhetik magukat.

Az önkéntes mediáció fellendítése érdekében holland példa alapján bevezetésre kerülhetne a kérdőíves módszer. Hollandiában a per megindítása előtt, egy kérdőíven keresztül felmérésre kerül, hogy az ügy mediálható-e, és amennyiben az ügy természetéből úgy látszik, hogy igen, a bíró azt javasolja a feleknek.¹⁹² Ez a javaslat lehet egy írásos dokumentum, amit a tárgyalás előtt kapnak meg az érintettek.¹⁹³ A mediációs folyamat legnehezebb része a mediáció elfogadtatása a felekkel,¹⁹⁴ azonban a kérdőív kérdéseinek megválaszolása után a felek is tisztábban láthatják, hogy a közvetítés-e a számukra megfelelő út.¹⁹⁵ A holland megoldás érdekessége, hogy nem a jogalkotásra fókuszáltak. A kormány egy alulról felfelé építkező megközelítést választott: több kísérletet indított annak kiderítésére, hogy a mediáció lehet-e élhető út a gyakorlatban peres út mellett.¹⁹⁶ Ezek azt mutatták, hogy a felek a bíró írásban megküldött invitációs levelének hatására többen fordulnak mediációhoz.¹⁹⁷

A fent ismertetett példák mind lehetséges utakat vázolnak fel, melyekből, figyelembe véve az ország és jogrendjének sajátosságait, a magyar jogalkotó is inspirálódhat.

A megfelelő rendszerszintű megoldás megtalálása azonban nem elegendő. Annak is meg kell találni a módját, hogy a társadalom megfelelően legyen tájékoztatva a közvetítésről, mint lehetőségéről. Ez az állam feladata, e kötelezettség uniós szintű szabályozásban megjelenik.¹⁹⁸ A tájékoztatásnak ingyenesnek kell lennie.¹⁹⁹ Az érdeklődők számára ma Magyarországon sok professzionális tájékoztató, összefoglaló elérhető a közvetítéssel kapcsolatban, a bíróságok

¹⁹¹ Szabó, I. S. (2018) 452.

¹⁹² Valore (n.d.) 9.

¹⁹³ Linklaters: Commercial mediation in The Netherlands [Commercial mediation in The Netherlands | Commercial mediation – a global review | Linklaters](#)

¹⁹⁴ Poppvics (2013) 17.

¹⁹⁵ Niemeijer (2005) 351.

¹⁹⁶ Bosnak (2007) 1.

¹⁹⁷ Niemeijer (2005) 351.

¹⁹⁸ 2008/52/EK irányelv 9. cikk

¹⁹⁹ Gyengéné (2009)

honlapjain egy kattintásra vannak az információk. Azonban mivel a felek sokszor egyáltalán nem ismerik a mediációt, mint lehetséges konfliktuskezelési utat, így nem is néznek utána. Az információs hiányt egyébként az állam is érzékeli, próbál lépéseket tenni ennek csökkentése felé. Remek példája ennek a Mediációs Munkabizottság, amely 2018-ban alakult az Igazságügyi Minisztérium kezdeményezésére. Ez a Munkabizottság a szakmai párbeszédből és a gyakorlatból származó információk segítségével vizsgálta, hogy a mediáció ismertsége miképpen növelhető annak érdekében, hogy az állampolgárok több ügyben felismerjék a peren kívüli egyezség lehetőségét.²⁰⁰ A Munkabizottságot a szakmai szféra is lelkesen fogadta,²⁰¹ eredményeiről azonban nincs elérhető beszámoló. . Úgy vélem, a legegyszerűbb, ámde az ismertség növelésének szempontjából a legnagyobb sikerrel kecsegtető lépés a fentebb ismertetett holland megoldásból való merítés. Esetleges javaslatként vetem fel, hogy a Polgári perrendtartás tartalmazzon a XI., perindításról szóló fejezetében egy olyan rendelkezést, amely a keresetlevél benyújtásának mozzanatát követően tartalmazza, hogy a bíróság a feltüntetett határozott kereseti kérelem tartalmát és egyéb releváns tényeket mérlegelve döntést hoz arról, hogy a feleknek kézbesítsen-e közvetítési kompatibilitású tárgyú iratot. Ez lehetővé tenné, hogy az arra feltűnően alkalmas ügyekben a felek lehetőséget kapjanak a pereskedés tényleges kezdete előtt a vitájuk önmaguk általi rendezésére, és egyben információt kapjanak az eljárásról. Ellenben a kizárt ügýtípusokban vagy a más okból mediációra alkalmatlan ügyekben az irat megküldése nem szükséges, ez nem lassítja az eljárást.

Végül de nem utolsó sorban a jogalkalmazás szintjén a mediáció sikeressége a jogintézménnyel való azonosuláson múlik.²⁰² A bírót ugyan tájékoztatási kötelezettség terheli²⁰³, az ezen belüli mozgástere nagy. Jó szívvel csak akkor fogja a felek számára a vita mediáció formájában való rendezését, ha úgy érzi, az valóban képes arra, illetve olyan felépítésű és lefolyású, hogy eredményt hozzon.

6. Összegzés, konklúzió

A mediáció, mint intézmény, az elmúlt évtizedben jelentős fejlődésen ment keresztül, azonban úgy tűnik, még keresi az igazi helyét. Pedig előnyei egyértelművé teszik, hogy ez az alternatív

²⁰⁰ Lovas-Herczog (2019) 8.6 és <https://www.mabie.hu/index.php/1060-az-igazsagugyi-miniszterium-attekinti-a-mediacio-jelenlegi-helyzetet>

²⁰¹ Országos Mediációs Egyesület: Mediációs Munkabizottság köszöntése
<https://www.mediacio.hu/2019/01/24/mediacios-munkabizottsag-koszontese/>

²⁰² Gyengéné (2014) n.o

²⁰³ Pp. 111.§, Udvary (2017) 21.

vitarendezési módszer sok esetben hatékonyabb lehet a hagyományos peres eljárásoknál. A közvetítés rendkívül sokszínű, bírósági és bírósági alfa a konfliktus eszkalálódásának különböző szakaszait képes lefedni. A magyar szabályozás ma nagyban épít az Európai Unió Mediációs Irányelvére, nem csak határon átnyúló, de belső jogvitákkal kapcsolatosan is. A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi törvény, azaz a Kvtv. célja egy olyan rugalmas mediációs rendszer kidolgozása volt, amely ugyan kereteket ad az eljárásnak, de tiszteletben tartja a felek autonómiáját. Az alapvetően stabil és kidolgozott jogszabályi környezet ellenére azonban a hipotézis bebizonyosodott: a közvetítés valódi társadalmi ismertsége valóban hagy maga után kívánnivalót. A mediáció módszere csak úgy lehet egyre népszerűbb, ha az állam az általános promóciójára figyelmet és pénzt áldoz, a jogalkotásban pedig -akár külföldi példák által inspirálva - tud úgy változtatni, hogy megtalálja az arany középutat. A polgári ügyekhez kapcsolódó közvetítés szabályozását úgy kell kialakítani, illetve átalakítani, hogy az arra alkalmas, körülményeikből mediálhatónak tűnő ügyek lehető legnagyobb százaléka kerüljön mediátor elé, lehetőleg még a peres eljárás megindítása előtt, de akár a per közben is. Azonban mindezek közben tiszteletben kell tartani a mediáció önkéntességét, ami az eljárás egyik kulcseleme. A társadalomban a mediációval kapcsolatos információhiány legyőzése az eljárás népszerűbbé válásához vezet, ami magasabb ügyszámokat eredményez. Ez egyrészt jelenti, hogy a vitában álló felek valós esélyt kapnak arra, hogy nagyobb esélyeik legyenek kompromisszummal lezárni a köztük fennálló konfliktust. Továbbá a megfelelően magas ügyszámok, a pereskedési hajlandóság ilyen módon való csökkenése azt tudná eredményezné, hogy a mediáció be tudja tölteni a bíróságok tehermentesítési funkcióit. Összegezve tehát bár még hosszú út áll a mediáció előtt, alapvetően minden adott ahhoz, hogy a hatékony konfliktuskezelés jövője legyen.

7. Irodalomjegyzék

7.1 Szakirodalmi források

- Andódi L. (2020) Bírósági közvetítés Magyarországon a kezdetektől 2019. év végéig, Glavanits J. (szerk.), Bíró és mediátor: Válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről (40-74. oldal). Universitas-Győr Nonprofit Kft.
- Aszatrijan, D. Á., & Tóth, K. A. (2016) Mediációról a mediációért pályázat: Kutatás a mediáció ismertségéről és a mediáción való részvétel arányáról Magyarországon. Közép Európai Mediációs Intézet., , letöltés dátuma: 2024.09.28
<https://www.kemi.hu/images/news/627928cc8601b.pdf>
- Bosnak J. (2007) Court annexed mediation: the Dutch approach, előadás, letöltés dátuma: 2024.07.28.,
https://www.bbkwmmediation.nl/wp-content/uploads/2021/12/4_court_annexed_mediation_the_dutch_approach.pdf
- Dékány, V. (2022) A közvetítői eljárást és a polgári peres eljárást érintő közös szabályozási kérdések. Jogi Fórum, letöltés dátuma: 2024.08.25., https://www.jogiforum.hu/wp-content/uploads/2024/08/dekany-virag_a-kozvetitoi-eljarast-es-a-polgari-peres-eljarast-erinto-kozos-szabalyozasi-kerdesek_cimlappal.pdf
- Dr. Dobáné Dr. Madarász A., (2017) Bírósági közvetítés és annak dilemmái, ahogyan azt egy bírósági közvetítő látja. Magyar Bírói Egyesület, letöltés dátuma: 2024.07.28.,
[Bírósági közvetítés és annak dilemmái, ahogyan azt egy bírósági közvetítő látja.pdf](https://www.mabie.hu/Birosagi_kozvetites_es_annak_dilemmai_ahogyan_azt_egy_birosagi_kozvetito_latja.pdf)
(mabie.hu)
- Dr. Sarah Nason, & Arat. (2023). - Alternative Dispute Resolution in Turkish Administrative Justice and Learning From Other Legal Jurisdictions. © Council of Europe. Letöltés dátuma: 2024. 04. 09., : <https://rm.coe.int/adr-raporu-en-web-v02/1680abb458>
- Dr. Selnicean L. (2024), Az alternatív vitarendezés, Doktori értekezésrész, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
- Eiholzer, H. (1998) Die Streitbeilegungsabrede, letöltés dátuma: 2024.05.02. :
[http://books.google.ie/books?id=o2XtAAAACAAJ&dq=Eiholzer,+H.:+Die+Streitbeilegungsabrede,+\(Ein+Beitrag+zu+alternativen++Formen+der+Streitbeilegung,+namentlich+z](http://books.google.ie/books?id=o2XtAAAACAAJ&dq=Eiholzer,+H.:+Die+Streitbeilegungsabrede,+(Ein+Beitrag+zu+alternativen++Formen+der+Streitbeilegung,+namentlich+z)

[ur+Mediation\),++Universit%C3%A4ttverlag+Freiburg+Schweiz,+1998.&hl=&cd=1&source=gbs_api](#)

- Éliás, E., Gyengéné Nagy, M., Jeles, J., Kiss, K., Kőrös, A., & Krémer, A. (szerk) (2016). A bírósági közvetítésről - mindenkinek: Kézikönyv a jogviták békés rendezéséhez. Orac Kiadó Kft.
- Eörsi, & Ábrahám (szerk.) (2003) Pereskedni rossz: Mediáció: a szelíd konfliktuskezelés. Minerva Kiadó.
- Eörsi, Gy. (1975) Összehasonlító polgári jog. Akadémiai Kiadó, letöltés dátuma: 2024.08.25., https://real-eod.mtak.hu/14856/1/AkademiaiKiado_004851.pdf
- Erhan A. (2019), The Roles, Function and Effectiveness Of The Third Party Mediation In Peace Processes, Master's Thesis, Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Department of Peace Studies, letöltés dátuma: 2024.09.25., [10232004.pdf \(hacettepe.edu.tr\)](https://10232004.pdf(hacettepe.edu.tr))
- Goss, J.: An Introduction to Alternative Dispute Resolution, Alberta Law Review, Vol. 34, Issue 1 (1995), 1-33. oldal Letöltés dátuma: 2024. 04. 09., : [View of An Introduction to Alternative Dispute Resolution \(albertalawreview.com\)](#)
- Gurbuz Usluel, A. E. (2020) Mandatory or voluntary mediation? Recent turkish mediation legislation and comparative analysis with the eu's mediation framework, Journal of Dispute Resolution, 2020(2), 445-466., letöltés dátuma: 2024.09.25., [Law Journal Library - HeinOnline.org](#)
- Gyekiczky, T. (2009). A határtalan egyezségkötés rögzítés útjain: Adalékok a peren kívüli konfliktusfeloldás eljárásjogi szabályozásához. In W. Zsuzsa & A. Zsófia (Szerk.), Egységesülő polgári eljárásjog Európában (pp. 36–57). HVG-ORAC Kiadó. letöltés dátuma: 2024.09.25. <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/29a1b923-2751-41a1-8195-79d37f65e41c/content>
- Gyekiczky, T. (2010) A mediációról mint a polgári és kereskedelmi jogviták bíróságon kívüli rendezésének lehetőségéről: Az Európai Unió mediációs irányelve a német és a magyar polgári eljárásjog tükrében. Jog-összehasonlító tanulmány. Gondolat Kiadó.

- Gyengéné Nagy M. (2009) Mediáció az igazságszolgáltatásban – Családjogi specialitások, PhD. értekezés, letöltés dátuma: 2024.05.03. : https://www.doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/873/1/Nagy_Marta_ertekezes.pdf
- Gyengéné Nagy M. (2011). Bírósági mediáció, Bába Kiadó.
- Gyengéné Nagy M. (2012) Első lépések - a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló EP/ET 2008/52/EK Irányelv átültetésének tapasztalatairól, CSJ, 2012/3., 26-33. o., letöltés dátuma: 2024.04.22. : <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/2286840>
- Gyengéné Nagy M. (2014) A bírósági közvetítés fejlődésének lehetőségei Magyarországon, CSJ 2014/4., 1-6. o., letöltés dátuma: 2024.04.08. : <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/3660494>
- Hegedűs, Á. (2023). Az eljárás gyorsításának lehetőségei a személyi állapotot érintő perekben (Doktori értekezés, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola). Debreceni Egyetem. Témavezető: Prof. dr. Pribula László. letöltés dátuma: 2024.11.28. <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/9a1bd981-07df-4ef0-9ef5-18f41db990ec/content>
- Hopt, K. J., & Steffek, F. (szerk.). (2012). Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective (online ed., 2013). Oxford: Oxford University Press., letöltés dátuma: 2024.07.02., <https://academic.oup.com/book/34838?login=false>
- Işık, S. (2016) Mediation as an Alternative Dispute Resolution Method and Mediation Process in Turkish Law System: an Overview. Annales De La Faculté De Droit d'Istanbul, 48(65), (55-87. oldal) letöltés dátuma: 2024.04.08. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/853192>
- Kertész T. (2010) Mediáció a gyakorlatban. Bíbor Kiadó
- Law On Mediation in Civil Disputes No 63251 With Comparisons (Özbek, ford.). (n.d.). oldal Letöltés dátuma: 2024. 04. 09., : <http://ankaratahkim.com/LAW%20ON%20MEDIATION%20IN%20CIVIL%20DISPUTES%20NO%206325.pdf>

- Lovas Zs. – Herczog M. (2019): A mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés. Budapest, Wolters Kluwer. Letöltés dátuma: 2024. 04. 22., : https://mersz.hu/dokumentum/m735YOV1798_1/
- Nagypál Sz. (2011) A közvetítés jogelmélete: a mediáció folyamata és alapelvei. Jog-Állam-Politika, 2011/2. letöltés dátuma: 2024.04.08. : <https://jap.sze.hu/images/lapsz%C3%A1lmok/2011/2/Nagyp%C3%A1l.pdf>
- Németh V. (2017) A mediáció, mint interperszonális problémamegoldó eszköz leírása és magyarázata a PTC tükrében, Budapesti Corvinus Egyetem Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola, PhD értekezés, letöltés dátuma: 2024.06.14. : https://phd.lib.uni-corvinus.hu/1045/1/Nemeth_Viktor_dhu.pdf
- Niemeijer, E. (2005) Court-based mediation in the Netherlands: research, evaluation and future expectations. Penn State Law Review, 110(2), 345-379. letöltés dátuma: 2024.07.29., <https://core.ac.uk/download/392387486.pdf>
- Paulini M. (2020) A Gyermekek Érdekeinek Védelme A Gyermek Sorsát Érintő Perekben És Közvetítői Eljárásokban, Glavanits J. (szerk.), , Bíró és mediátor: Válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről (201-222 oldal). Universitas-Győr Nonprofit Kft.
- Pázmándi E. (2020, november). A mediáció korlátai és elhatárolása egyes társterületektől ,Glavanits J. (szerk.), Bíró és mediátor: Válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről (107–139. oldal). Universitas-Győr Nonprofit Kft.
- Rúzs Molnár K. (2017) A mediáció gyakorlati szemmel, Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, 263-277. oldal, letöltés dátuma: 2024.09.28., https://acta.bibl.u-szeged.hu/49970/1/juridpol_080_263-277.pdf
- Şen, M. (2014) The historical development of Turkish law. HUFS Global Law Review, 6(2), 65-84., letöltés dátuma: 2024.09.28., https://www.muratsen.org/wp-content/uploads/The-Historical-Development-of-TL_-Hufs_Global_Law_Review_6-2-4..pdf
- Simon, H. A. (1982) Models of Bounded Rationality. Cambridge: MIT Press

- Şimşek, A.N., Av, & Bölten, K. (2015) Mediation as a Charming Dispute Resolution Mechanism, Letöltés dátuma: 2024. 04. 11., [Mediation as a Charming Dispute Resolution Mechanism \(gsg hukuk.com\)](https://www.gsg hukuk.com)
- Strasser és Randolph. (2008) MEDIÁCIÓ - a konfliktusmegoldás lélektani aspektusai, Nyitott Könyvműhely.
- Szabó, I. S. (2018) Az alternatív vitarendezés elterjesztésének újszerű kísérlete és kihívásai a kollektív munkaügyi érdekviták területén, In: Visegrád 15.0 szerk.: Pál Lajos-Petrovics Zoltán, Wolters Kluwer, Budapest, 2018. 451-462. o. letöltés dátuma: 2024.10.08. https://www.academia.edu/40768970/Az_alternativ_vitarendezeis_elterjeszteseinek_ujszeru_kisérlete_és_kihivásai_a_kollektív_munkaügyi_érdekviták_területén
- Toikin, O. Z. (2022, September). Alternative dispute resolution methods in turkish law and Mediation. Journal of Actual Problems of Jurisprudence, 103(3). Letöltés dátuma: 2024. 04. 09., : <https://doi.org/10.26577/japj.2022.v103.i3.15>
- Turcsánné Molnár K. (2020) Bírósági közvetítés Magyarországon a kezdetektől 2019. év végéig, Glavanits J. (szerk.), Bíró és mediátor: Válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről (11-39. oldal). Universitas-Győr Nonprofit Kft.
- Udvary, S. (2017). Obligation of the Parties, Lawyers and Judges. Hungarian Journal of Legal Studies Acta Juridica Hungarica, 58(1), 19-27. letöltés dátuma: 2024.11.29. <https://doi.org/10.1556/2052.2017.58.1.2>
- Valore: A mediáció szerepe a polgári eljárásban (n.d.) – jelíges tanulmány, letöltés dátuma: 2024.06.02., https://birosag.hu/sites/default/files/a_mediacio_szerepe_a_polgari_eljarasban_0_0.pdf
- Varga, I. (2015). A polgári perjogi kodifikáció állása és tartalmi sarokpontjai a Szakértői Javaslat kidolgozásának szakaszában. KK, 2015/5, 20–32. letöltés dátuma: 2024.08.02., <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/9583867>
- Woodman, G. R. (2005) The alternative law of alternative dispute resolution. Les Cahiers De Droit, 32(1), 3. letöltés dátuma: 2024.05.02. : <https://doi.org/10.7202/043064ar>
- Yazici, B. (2024). Mandatory Mediation Practices in Turkey and Current Developments. Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7(1). letöltés dátuma: 2024.09.28 <https://doi.org/10.51120/NEUHFD.2024.123>

7.2 Jogsabályok

- Regulation of Law on Mediation in Civil Disputes, (Mediációs Rendelet) Letöltés dátuma: 2024. 04. 09., : [1680a72d95 \(coe.int\)](#)
- Law number 6325 on Mediation in Civil Disputes, Mediation Law (A polgári jogvitákban történő közvetítésről szóló 6325. sz. törvény – Mediációs törvény) Letöltés dátuma: 2024. 04. 09., : [Law on Mediation in Civil Disputes | Just & Fair Mediation Centre \(turkeymediationcentre.com\)](#) eredeti szöveg elérhetősége: Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü (resmigazete.gov.tr)
- Európa Tanács Miniszteri Bizottságának (2002) a tagállamokhoz intézett Rec (2002) 10. számú ajánlása a a polgári ügyekben végzett közvetítésről, Letöltés dátuma: 2024. 04. 09., : [https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805e1f76](#)
- Emberi Jogok Európai Egyezménye, Letöltés dátuma: 2024.03.20. , : [https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_HUN](#)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK irányelve (2008. május 21.) a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól, Letöltés dátuma: 2024.03.20., : [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0052#d1e322-3-1](#)
- 2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról (Vbt.)
- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.)
- 2013. évi V. törvény a polgári törvénykönyvről (Ptk.)
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (Mt.)
- 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről (Kvtv.)

7.3 Egyéb források

- ‘Symposium on the 10th Anniversary of Mediation in Türkiye’. (2023) Council of Europe Programme Office in Ankara. Letöltés dátuma: 2024.04.09., :

<https://www.coe.int/en/web/ankara/-/symposium-on-the-10th-anniversary-of-mediation-in-t%C3%BCrkiye->

- A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbírószág Eljárási Szabályzata (2022) Letöltés dátuma: 2024.06.01. : <https://mkik.hu/eljarasi-szabalyzat-20221231>
- Bírószág.hu. (n.d) Perbeszéd helyett párbeszéd - Vitarendezés bírósági közvetítéssel, Bírósági közvetítői eljárásról, Letöltés dátuma: 2024.03.20. , : <https://birosag.hu/ugyfeleknek/birosagi-kozvetites/tajekoztato-az-eljarasrol/ugyfeleknek/polgari-ugyben>
- Bírószág.hu. (n.d.). Bírósági közvetítéshez kapcsolódó nyomtatványok. Letöltés dátuma: 2024.03.10. <https://birosag.hu/ugyfeleknek/nyomtatvanyok/eljarasok-nyomtatvanyai/birosagi-kozvetites>
- Candoğan: L. (2023, July 6). Current Mediation Processes In Turkish Law. Court Procedure - Letöltés dátuma: 2024.03.20., : Turkey. <https://www.mondaq.com/turkey/court-procedure/1338622/current-mediation-processes-in-turkish-law>
- Efe Kinikoglu & Yigit Parmaksiz, Practical Law Q&A: Mediation in Turkey, BRITISH CHAMBER OF COMMERCE TURKEY (Dec. 2019), Letöltés dátuma: 2024. 10. 09. <https://www.bcct.org.tr/news/practical-law-qa-mediation-inturkey/68731>.
- European Commission for the Efficiency of Justice. (2019). European Handbook for Mediation Lawmaking (CEPEJ(2019)9). Adopted at the 32nd plenary meeting of the CEPEJ, Strasbourg, 13-14 June 2019. Letöltés dátuma: 2024. 05. 06., : <https://rm.coe.int/cepej-2019-9-en-handbook/1680951928>
- Fővárosi Törvényszék Ügyfélcentrum. (n.d.). Melyek A Kötelező Közvetítői Eljárás Önkéntes Eljárástól Eltérő Szabályai Letöltés dátuma: 2024. 04. 09., : <https://ugyfelcentrum.fovarositorvenyszek.birosag.hu/content/4-melyek-k%C3%B6telez%C5%91-k%C3%B6zvet%C3%ADt%C5%91i-elj%C3%A1r%C3%A1s-%C3%B6nk%C3%A9ntes-elj%C3%A1r%C3%A1st%C3%B3l-elt%C3%A9r%C5%91-szab%C3%A1lyai>

- Igazságügyi Minisztérium: Megalakult a Mediációs Munkabizottság, 2024. 10. 09.
<https://2015-2019.kormany.hu/hu/igazsagugyi-miniszterium/hirek/megalakult-a-mediacios-munkabizottsag>

- Képzésünk felépítése — Dr. Fellegi, Vajna & Winkler. (n.d.). Dr. Fellegi, Vajna & Winkler. Letöltés dátuma: 2024.03.20 :
<https://www.mediatoroktatas.hu/kepzesunkfelepitese>

- Linklaters: Commercial mediation in The Netherlands 2024. 10. 09. [Commercial mediation in The Netherlands | Commercial mediation – a global review | Linklaters](#)

- Magyar Bírói Egyesület: Az Igazságügyi Minisztérium áttekinti a mediáció jelenlegi helyzetét, 2024. 10. 09., <https://www.mabie.hu/index.php/1060-az-igazsagugyi-miniszterium-attekinti-a-mediacio-jelenlegi-helyzetet>

- Materials to Promote Mediation and Arbitration Published. (2022) Council of Europe Programme Office in Ankara. Letöltés dátuma: 2024.04.09., :
<https://www.coe.int/en/web/ankara/-/materials-to-promote-mediation-and-arbitration-published>

- Ministry of Justice of the Republic of Turkey. (2019). Action Plan on Human Rights: Free Individual, Strong Society; More Democratic TURKEY. Letöltés dátuma: 2024.04.12., :
https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1262021081047Action_Plan_On_Human_Rights.pdf

- Németh Z., (2019) A kötelező mediáció intézménye az EU tagállamokban, Letöltés dátuma: 2024. 04. 09., : Közép-Európai Mediációs Intézet:
<https://www.kemi.hu/hirek/szakirodalom/kotelezo-mediacio-az-eu-tagallamokban.html>

- Országos Mediációs Egyesület: Mediációs Munkabizottság köszöntése Letöltés dátuma: 2024.06.01. <https://www.mediacio.hu/2019/01/24/mediacios-munkabizottsag-koszontese/>

- Popovics, E. (2013) Mediáció - egyezségteremtés felsőfokon, Letöltés dátuma: 2024. 08. 09., <https://www.ijsz.hu/UserFiles/mediacio.pdf>

- Szeibert O. (2021) In: Gárdos Péter, Vékás Lajos (szerk.): Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez
- Tube Bilecik, Turkish Mandatory Mediation Expands Into Commercial Disputes, KLUWER MEDIATION BLOG (2019) 2024. 10. 09.
<https://mediationblog.kluwerarbitration.com/2019/01/30/turkish-mandatory-mediation-expands-into-commercial-disputes/?doing>
- Zuhal U. (n.d.). Mediation in Turkey: An Alternative Method for Dispute Resolution. Letöltés dátuma: 2024.03.25. , : <https://www.hg.org/legal-articles/mediation-in-turkey-an-alternative-method-for-dispute-resolution-32464>

8. Függelék: a mediáció magyarországi ismertségére vonatkozó kérdőív szövege

A kérdőív lezárása: 2024. 10. 05.

Elérhetőség:

<https://drive.google.com/file/d/1vcWj94vTUuI94ABpcyc94sY9eM4ubCmu/view?usp=sharing>